

О Т Ч Е Т
ЗА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ “АРХИВИ”
ПРЕЗ 2010 г.

На 10 октомври 2011 г. се навършват 60 години от издаването на Указ № 515 на Президиума на Народното събрание за създаване на Държавен архивен фонд на Република България. Това е първият цялостен законодателен акт, който определя основните принципи за държавно организиране на архивното дело. През изтеклите години стотиците български архивисти допринесоха за стабилизирането на институцията, която се вписва трайно в структурата на държавните органи, но същевременно запазва своята специфика като уникално културно средище, призвано да събира, пази и популяризира документалното богатство на българския народ. В продължение на тези 60 години българските архивисти събираха документи за историята на България, изграждаха архивохранилища, организираха работата си в структурните звена в цялата страна, създадоха методика, която се прилага от всички български институции и организации, направиха всичко възможно българските и чуждестранните читатели да имат широк и свободен достъп до документите. Българската нормативна уредба в областта на архивното дело винаги се е отличавала със своя демократизъм, този факт отдавна е признат от Международния съвет на архивите, световната професионална организация, в която България членува от 60-те години на ХХ в. Всяка година оттогава 10 октомври е честван като професионален празник – Ден на архивиста. В навечерието на присъединяването на България в структурите на Европейския съюз, професията “архивист” бе вписана в Регистъра на регулираните професии, което потвърждава още веднъж обществената ѝ значимост.

Независимо от факта, че през тези 60 години архивната институция на няколко пъти променя наименованието и ведомствената си подчиненост, броя на служителите си, както и своите адреси, Държавна агенция “Архиви” трайно и неизменно остава институция, чиято дейност е единствено в полза на всички български граждани. Нейното място и значение неведнъж са се откроявали ярко в обществения живот при социални и политически промени. Без работата на архивистите, през последните 20 години от най-новата ни история, нямаше да е възможно връщането на имуществото на българските граждани. Два от основните процеси, намерили отражение върху съвременната ни икономика, каквито са реституцията и приватизацията, трудно биха се осъществили без съхраненото в архивите, без труда и компетентността на българските архивисти.

Отчетът на Държавна агенция “Архиви за 2010 г. е обобщение на резултатите от дейността на агенцията, на степента на изпълнение на стратегическите и оперативни цели и приоритети в условията на коренна структурна промяна и съществена редукция на човешките ресурси. Той е разработен въз основата на отчетните доклади на дирекциите в централната администрация, Централния държавен архив (ЦДА), Държавния военноисторически архив (ДВИА), регионалните дирекции “Архиви” (РДА), отделите “Териториален архив” и Инспектората.

През 2010 г. осъществяването на **структурната реформа**, възложена от правителството, се превърна в една от основните стратегически задачи. В началото на 2010 г. влязоха в сила Законът за изменение на Закона за Националния архивен фонд и новият Устройствен правилник, които бяха адаптирани към Регламент 1059/2003 на ЕС и Закона за регионалното развитие. По този начин бе извършено райониране на управлението на архивната система в съответствие с принципа на регионите в страната.

В изпълнение на новите ЗНАФ и Устройствен правилник, специализираната администрация е организирана в Главна дирекция “Архивна политика”, Дирекция “Публичност на архивите”, Дирекция “Информационни технологии, реставрация, консервация и микрофилмиране”. С по-малко изменения продължава работата на

Дирекция “Централен държавен архив” със седалище София и на Дирекция “Държавен военноисторически архив” със седалище Велико Търново.

В структурата на Главната дирекция влизат създадените шест Регионални дирекции “Архиви” в градовете Бургас, Варна, Велико Търново, Монтана, Пловдив и София. В рамките на новосъздадените регионални дирекции са обособени отдели “Териториален архив” със седалища в съответните областни градове.

Общата администрация е организирана в две дирекции – „Административно-правна дейност и управление на собствеността” и „Финансово-стопанска дейност и човешки ресурси”.

В Устройствения правилник са конкретизирани функциите на Политическия кабинет и допълнени функциите на Инспектората по отношение на контрола върху общата и специализираната администрация. На пряко подчинение на председателя на агенцията е създадена длъжността “финансов контролор”, отговорен за прилагането на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и осъществяването на предварителен и текущ контрол за законосъобразност на разходите в агенцията.

Структурната промяна доведе до необходимостта от създаването на значителен брой поднормативни документи за регулиране дейността на агенцията. Реформата в регионите наложи издаването на заповеди на председателя, с които директорите на ЦДА, ДВИА и РДА бяха оправомощени да утвърждават номенклатурите на делата и списъците на документите със сроковете за съхранение; на описите на документите след извършване на експертиза на ценността им; съставите на Експертно-проверочните комисии (ЕПК), както и да издават заповеди за командировки на служители в страната; за сключване на договори с юридически и физически лица, съобразно услугите, предоставяни от ДАА; за издаване на наказателни постановления по ЗНАФ. Със заповед на председателя на ДАА бяха утвърдени съставите на Дирекционните съвети на РДА, ЦДА и ДВИА. Подготвен и широко обсъден бе проектът на Правилник за устройството и дейността на Регионалните дирекции “Архиви”, както и на отделите “Териториален архив” в съответствие с новите им функции и задачи.

Председателят на ДАА издаде заповед и за работата на отделите “Териториален архив”, и за оправомощаване на началниците на отделите за ръководство и контрол на достъпа до документите, информационното обслужване и извършването на заверка на копия на документи; за осъществяване на методическо ръководство и контрол по опазването на документите в деловодните служби и учрежденските архиви на държавни и общински институции и извършването на експертиза и обработка на документалните им фондове; за установяване на нарушения и съставяне на актове за констатирани нарушения по ЗНАФ; за приемане и отчитане на финансовите постъпления от архивната дейност.

Бяха издадени нови заповеди за съставите на Централната експертно-проверочна комисия (ЦЕПК), Централна експертна оценителна комисия (ЦЕОК) и Постоянно действаща експертна комисия (ПДЕК). Утвърдени бяха и новите правилници за дейността им. Със заповеди бяха определени и съставите на Издателския съвет и редакционните колегии на двете периодични издания.

В началото на 2010 г., в изпълнение на разпоредбите на ЗНАФ, започна работа по сформирването на Национален архивен съвет и по проекта на Правилник за неговата дейност.

При усъвършенстване на управленската дейност бяха взети под внимание препоръките от доклада на дирекция “Главен инспекторат” в Министерския съвет, дадени след административната проверка в ДАА. В изпълнение на препоръките бяха осъществени редица нововъведения, обхващащи различни страни от работата на агенцията – от промени в наименованията на длъжностите в отделни звена до изготвянето на нови специфични документи. За първи път бе изготвена и въведена Харта на потребителя, преведена на английски език и изпратена до всички РДА за публично оповестяване в местата за достъп.

Разработена и разпространена бе и анкетна карта, чрез която читателите да изразяват мнението си за работата на агенцията по използването на архивните документи.

Въвеждането на новата структура в Държавна агенция “Архиви”, независимо от коренните промени в организацията на дейността, не бе съпътствано с изменения в основополагащите принципи на архивистиката и основните процеси на работа с документните в държавните архиви. Запазена бе и ролята на държавните архиви във всички областни градове като структурни звена на агенцията, обслужващи потребителите на архивна информация. Дори при съкращаването на значителна част от служителите в ДАА, архивистите показаха своята адаптивност и умението си да се приспособяват бързо към новите условия на работа и това ясно се вижда в отчетите на шестте регионални дирекции “Архиви”. Рязката и крайна редуция на служителите в отделите “Териториален архив” доведе до значителни затруднения при изпълнението на основните направления в архивната дейност – комплектуването, използването и популяризирането на архивни документи.

Първата задача на сформирания Централната експертно-проверочна комисия бе приемането на правилник за дейността ѝ, разработен от Главната дирекция. По време на заседанията на комисията бе разгледана и актуализирана типова номенклатура на делата със срокове на съхраняване в Районно управление за социално осигуряване на Националния осигурителен институт. Обсъден и приет бе Правилник за използването и разпространението на дигитални образи; Указания за подбор на документи за създаването на дигитален архив; Вътрешни правила за дигитализация на архивни документи. По време на заседанията бяха обсъдени проблеми, свързани с припокриване обекта на дейност на ЦДА и РДА, както и редица други въпроси от областта на комплектуването на документите, работата с фондообразователите и др., възникнали в резултат на структурните промени в редица български институции.

През 2010 г. се проведе и първото заседание на новата Централна експертна оценителна комисия. Взето бе решение за изплащане на възнаграждение срещу предадени в ТА–Смолян ценни архивни документи. Трябва да се отбележи, че структурната реформа в ДАА се отрази и върху работата на ЦЕОК. В сравнение с предишни години, броят на заседанията на комисията значително е намален, но тенденцията е през 2011 г. да се осъществява по-голяма активност за предаване на архивни документи. Започна актуализиране и допълнение на нормативната база на ЦЕОК – Правилник за дейността на комисията и Наредба №1 за определяне възнагражденията на физически лица, предлагащи архивни документи на държавните архиви срещу заплащане.

В изпълнение на разпоредбите на Закона за защита на **класифицираната информация** и Правилника за неговото прилагане приключи своята работа създадената със заповед на председателя на ДАА комисия за премахване нивото на класификация на архивни документи на Българската армия. Изготвените протоколи за декласификация на архивните документи бяха утвърдени от Началника на отбраната.

ДВИА приключи и с първия етап по премахване нивото на класификация на архивни документи, предадени от Министерство на отбраната на Република България. С писмо на министъра на отбраната бе утвърден предложеният протокол, с изключение на архивните документи, чиито автори са други ведомства. В процес на декласификация са документите на структурите с принципал Министерство на отбраната. Декласифицирани са и документите на два архивни фонда в ЦДА и на архивен фонд, съхраняван в ТА–Видин, след получено съгласувателно писмо.

През 2010 г., по искане на организационните единици, са изготвени общо 177 становища за унищожаване на документи, носители на класифицирана информация с изтекъл срок на защита. От тях: 162 са изготвени от служителя по сигурността на информацията в ДАА, 6 – от ТА–Варна, 3 – от ТА–Плевен, 2 – от ТА–Бургас, 2 – от ТА–Ямбол и 2 – от ТА–Монтана.

В резултат на подписания през м. март 2010 г. Протокол между ДАА и МВР за предоставяне на архивни документи за постоянно съхранение в държавните архиви от МВР, бе сформиран екип от експерти от ДАА за преглед и приемане на документите и техните микрофилмови копия. Предаването им в ЦДА приключи в срок. Предадени и пренесени бяха 644,62 линейни метра (лин.м) документи. Бе предоставен и научно-справочният апарат по съдържанието на документите. През м. ноември 2010 г. започна обучението на експерти за работа с него. Използването на масива документи на МВР ще започне от м. март 2011 г., като към момента вече се извършват отделни справки при необходимост.

За осигуряване на **съвременните изисквания за съхраняване** на архивните фондове и гарантиране доброто опазване на националното архивно наследство започна усвояването на новата сграда на ул. “Илиянско шосе” № 8. ЦДА и ТА–София изготвиха планове и графици, извършиха подготвителна работа и започнаха преместването на архивни документи от архивохранилищата в кв. Биримирци.

След проучване на българския и чуждия опит и утвърдените в рамките на Европейския съюз стандарти за съхранение на архивни документи, бе разработен проект на Национален стандарт за архивохранилища на територията на Република България. Предстои неговото обсъждане и утвърждаване след възобновяване на членството на ДАА в Техническият комитет ТС-16 ”Архивна, библиотечна и информационна дейност” към Българския институт за стандартизация.

През годината, по линия на **международното сътрудничество**, двама представители на ДАА участваха в заседанията на Европейското бюро на националните архивисти (ЕБНА) – в Мадрид през м. май, и в Брюксел през м. ноември. По традиция от 2006 г. заседанията на бюрото се провеждат в столицата на държавата – председател на Европейския съюз и се превръщат във важен форум за приемане на насоките за работата на европейските архиви през годината.

Председателят на агенцията участва в поредната Международна конференция на кръглата маса на архивите (CITRA), състояла се в Осло. Тема на конференцията бе “Доверие и достъп. Предизвикателства на документното и архивно управление в дигиталната епоха”.

Тези събития не бяха отразени в специализираните издания на агенцията, поради неподходящия избор на служители, които да придружават ръководството и да участват пряко в заседания и преговори. Този проблем трябва да стои на специалното внимание на ръководството през 2011 г., за да не бъдат отстъпвани отличните позиции на ДАА в международната архивна общност.

През януари 2010 г. преговорите с Мемориалния музей на Холокоста – САЩ приключиха с Меморандум за двустранно споразумение. Агенцията бе посетена от представители на музея, които се запознаха с интересуващите ги документи. Изработени бяха копия на документи за спасяването на българските евреи по заявка на Ед Гафни от САЩ – продуцент на филм за съдбата на евреите по време на Втората световна война. През февруари на посещение в ДАА бе посланикът на Израел Ноах Гал Гендлер, който се запозна с изключително интересната и уникална колекция от еврейски старопечатни книги.

Представители на ДАА взеха участие в официалните срещи, съпътстващи посещението на Вселенския патриарх Вартоломей II в България през май 2010 г. В резултат на кореспонденция с Вселенската патриаршия в Истанбул, ДАА очаква изпращането на свой представител за проучване на архивите, както и получаването на копия от интересуващите я архивни документи.

По инициатива на българското посолство в Кишинев, ДАА подготви проект на споразумение за сътрудничество с Държавния архив на Молдова, в ход е неговото съгласуване. В края на м. юни заместник-председател на ДАА участва в държавна делегация, посетила българските общности в Република Молдова. Агенцията дари три пълни комплекта

от своите издания, един от които на библиотеката на Тараклийския държавен университет "Тригорий Цамблак". През август между агенцията и университета бе подписана рамкова програма за сътрудничество. Като част от програмата бе реализирана 20-дневна квалификация на шестима молдовски студенти в София на разноски на ДАА.

Двама експерти от ЦДА участваха в семинар на Европейския парламент в Брюксел през март, а през ноември представителят на ДАА участва в редовно заседание на Смесената комисия "България – Баден-Вюртенберг" в Щутгарт.

По покана на Националния архив на Корея и Министерството на публичната администрация и сигурността, представител на агенцията взе участие в семинар, посветен на документалното наследство на света, архивите и технологиите, проведен по време на Световното изложение за архивна култура в Сеул. Тази изключителна възможност бе реализирана благодарение на спонсорството на Samsung и LG. Статия за протичането на Световното изложение за архивна култура в Сеул бе публикувана в кн. 3-4/2010 г. на сп. "Архивен преглед".

Установен бе контакт с Националната библиотека и Архива на Иран. Въз основа на междуправителствената програма за обмен в областта на културата, науката, образованието и спорта бе подготвен проект на споразумение за сътрудничество, чието подписване предстои.

По предложение на Югозападния университет, ДАА стана страна по Меморандум за сътрудничество с Архивното управление на Аджарската АР, при прякото участие на ТА–Благоевград. Подписването се състоя в София на 1 ноември 2010 г.

През ноември председателят и зам.-председателят на ДАА посетиха Държавния архив на Косово и Държавния архив на Република Македония. Подписани бяха споразумения за сътрудничество с архивите на двете балкански страни.

Представител на ДАА взе участие с доклад на VIII европейска конференция върху дигиталното архивиране, проведена в Женева през м. април.

Експерт от ЦДА изнесе доклад на тема: "Документални корпуси и архивна периодика – съвременно състояние и тенденции в издателската политика на ДА "Архиви" на ежегодната конференция на Факултета по архивистика към Полицейската академия в Букурещ през м. май.

Двама представители на ЦДА спечелиха стипендия със свой проект за идентификация и уточнение на описанието на старопечатните издания от фонд 1568К (Колекция "Еврейски документи") и осъществиха изследователска работа в Националната библиотека на Литва във Вилнюс. Работата им бе част от международния проект "Еврейски културни коридори в Европа" на Фондация "Ротшилд" – Лондон.

По време на международната конференция, организирана от Фондация "Америка за България" на посещение в София бе националният архивист на САЩ Дейвид Ферiero. Той изнесе лекция за архивите на САЩ пред аудитория от професионалисти в областта на библиотечното дело и архивите и посети Държавна агенция "Архиви".

Редовното участие на представител от ДАА в Есенното училище по архивистика в Триест не бе осъществено по финансови причини. ДАА участва с два доклада по актуални теми от архивното дело и архивното законодателство в Първата международна конференция на архивистите от славянските страни, която се проведе в Словения (Липица) по инициатива на д-р Петер-Павел Класинц.

Международният съвет на архивите проведе електронно гласуване за президент и вицепрезидент на организацията. ДАА упражни правото си на глас като членка категория "А" и се присъедини към избора на националния архивист на Нидерландия за председател на МСА.

След промяната на ЗНАФ и приемането на новия Устройствен правилник на ДАА функциите и задачите на **Инспектората** бяха приведени в съответствие с изискванията на

Закона за администрацията. Разработени бяха вътрешните правила за работа на инспектората на база на примерните правила, предоставени от Дирекция “Главен инспекторат” в МС, които бяха утвърдени със заповед на председателя № 210 от 23.08.2010 г. През изтеклата година служители на инспектората извършиха комплексни проверки в териториалните архиви във Враца, Перник, Разград и Русе. Резултатите от проверките бяха оформени в доклади до председателя. За отстраняване на констатираните пропуски бяха дадени съответни препоръки.

Във връзка със сигнали за липсващи документи в ЦДА и ТА–Русе бяха извършени проверки по спазване на изискванията при използване на документи в читалните и направени препоръки за отстраняване на констатираните нередности и за подобряване на работата в тази насока.

Редовно бе извършван контрол за изпълнение на заповедите на председателя, спазването на сроковете по кореспонденцията и проверки по трудовата дисциплина на служителите.

През годината инспекторатът продължи да попълва регистъра за проверки от външни организации в структурните звена на ДАА. Предоставена бе информация за извършени десет такива проверки в териториални архиви, предимно по противопожарната безопасност. Други външни проверки в ДАА бяха осъществени от дирекция “Главен инспекторат” на МС, Агенция за държавна финансова инспекция, Национална агенция по приходите и Национален осигурителен институт.

През годината в деловодството на ДАА бяха получени 17 жалби, като преобладаващата част бяха по проведени конкурси и извършени съкращения на служители. По всички жалби бяха извършени проверки и изготвени отговори.

През отчетния период дейностите по **управление на човешките ресурси** бяха реализирани успешно в съответствие с управленската стратегия на агенцията. Те бяха насочени главно към осъществяването на структурната реформа в агенцията и намериха израз в организирането на процеса на назначаването, конкурсните процедури, конкурентния подбор при кариерното израстване, преназначаването и освобождаването от длъжност на служителите и изготвянето на актове в съответствие със законовите разпоредби. Изготвени и утвърдени бяха нови длъжностни и функционални характеристики на служителите и структурните звена в ДАА.

Актуализирани бяха длъжностните разписания и поименното разписание на длъжностите в администрацията на Държавна агенция ”Архиви”. Общата щатна численост на персонала в периода 01.01.2010 г. – 05.03.2010 г. е 451 души: от тях в общата администрация – 66; в специализираната администрация – 376; ръководство и инспекторат – 9.

Вследствие преструктурирането на персонала в периода 05.03.2010 г. – 31.12.2010 г. щатната численост е 397 души от тях: в общата администрация – 52; в специализираната администрация – 335; ръководство, служител по сигурността на информацията, инспекторат и финансов контролор – 10.

Заетата щатна численост към 31.12.2010 г. е 361 служители – 276 по служебни правоотношения, 79 по трудови правоотношения, 3 по чл.19а от Закона за администрацията, финансов контролор, служител по сигурността на информацията и експерт за връзки с обществеността. Свободните щатни бройки са 36, като 34 са по служебни правоотношения и 2 по трудови правоотношения.

Текущото на персонала обхваща общите натурални показатели на освободени и назначени служители през 2010 г. Напусналите на различни основания, съкратени и пенсионирани служители са 118, в т.ч. съкратени служители във връзка със структурната реформа – 86 души. Назначените служители за 2010 г. са 108, което формира 38% текучество на персонала. Увеличаването на персонала в общата администрация и прехвърлянето на

бройки от специализираната в общата администрация ограничи допълнително възможността за осъществяване на основните задължения на агенцията. В доклада на инспектората на Министерския съвет бе посочено изрично, че броят на държавните служители сред общата администрация е прекалено висок. В това отношение трябва да се вземат мерки при работата над нов Устройствен правилник на агенцията.

По отношение повишаването на квалификацията и обучението на персонала, в периода от 01.01 – 31.12.2010 г. бе одобрен план за обучение и повишаване на квалификацията на 119 служители. Успешно преминаха обучението 16 души, новоназначени за първи път на държавна служба, включително на експертни и ръководни позиции. Останалата част, поради ограничени финансови средства, не са преминали планираните курсове на обучение.

През 2010 г. Държавна агенция “Архиви” сключи договори със Софийския университет “Св. Климент Охридски” и Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий” за обучаване на кадри, съвместни проекти, провеждане на стажове на студенти в държавните архиви.

Възрастовото разпределение на персонала, съпоставено по групи служители, е както следва:

	2009 г.	2010 г.
до 20 г.	0	1
от 21 до 30 г.	22	47
от 31 до 40 г.	79	84
от 41 до 50 г.	206	129
от 51 до 60 г.	120	96
над 60 г.	12	4
численост	439	361

Средната възраст на персонала, изчислена като средно аритметична претеглена величина, е намаляла с почти 3 години.

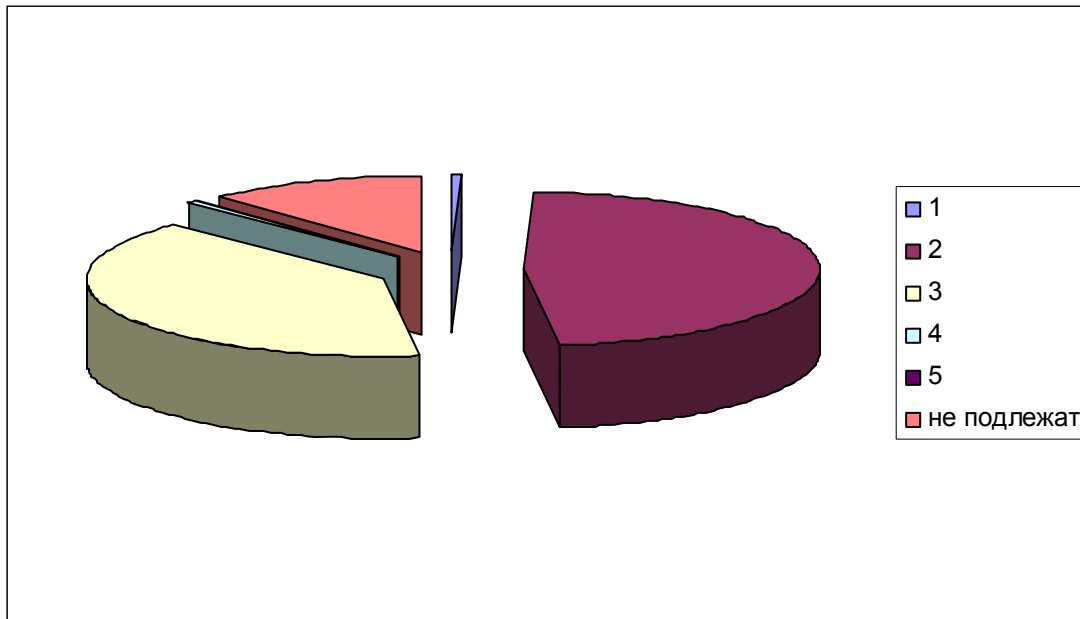
Структурата на персонала по групи длъжности в съпоставка със същите групи длъжности преди реформата в ДАА изглежда по следния начин:

	2009 г.	2010 г.
Служебни правоотношения		
Висши ръководни служители – главен секретар, гл. директор директор	39	14
Ръководни служители –началник отдел и началник сектор	68	56
Експертни длъжности –държавен, главен, старши и младши експе	204	240
Трудови правоотношения		
Длъжности по чл.19 а, от ЗА	3	3
Експертни длъжности с аналитични и контролни .функции – глав специалисти	22	44
Експертни длъжности със спомагателни функции – старши младши специалист	105	37
Технически длъжности	9	1

Анализът на преструктурирането на персонала показва тенденция за намаляване на длъжностите, заемани от висши държавни служители, и ръководните длъжности. Наблюдава се тенденция за увеличаване на служителите, заемащи експертни длъжности и намаляване до минимум на техническите длъжности.

Атестирането на служителите в Държавна агенция “Архиви” за 2010 г. приключи със следните резултати: оценка 1 – “Изключително изпълнение” – 2 служители; оценка 2 – “Изпълнението е над изискванията” – 173 служители; оценка 3 – “Изпълнението отговаря на изискванията” – 143 служители; оценка 4 – “Изпълнението не отговаря напълно на изискванията, необходимо е подобрене” – 3 служители; оценка 5 – “Неприемливо изпълнение” – няма служители с тази оценка.

Съгласно чл. 8 от Наредбата за условията и реда за атестиране на държавните служители, неподлежащи на атестация са 43 служители. Един служител е възразил срещу поставената му оценка от годишната атестация.

Графика на резултатите от атестирането

През 2010 г. бяха проведени 25 **конкурсни процедури**, разпределени по длъжности, както следва: за директори на дирекции – 8, за началници на отдели – 10, и за главни експерти – 7. Конкурсите бяха проведени съгласно законоустановените изисквания, заложи в Наредбата за провеждане на конкурси за държавни служители.

Съгласно Единния класификатор на длъжностите в администрацията, ДАА е второ ниво административна структура, която при определяне на индивидуалните основни заплати на служителите прилага Приложение № 2 към чл.2, т.1 от ПМС № 67 от 14.04.2010 г. за заплатите в бюджетните организации и дейности. Средната месечната брутна заплата по отчет за 2010 г. е 692 лв., включително и допълнителното възнаграждение за прослужено време и научна степен. Средната месечна основна заплата по утвърденото поименно разписание на длъжностите е 532,44 лв., а средната заплата като резултативна величина от средата на диапазоните по длъжности е 523,95 лв., т.е. основната месечна заплата като средна величина е с 8,49 лв. по-висока от осреднения диапазон на длъжностите.

Брутната средна месечна заплата по отчет за 2009 г. е 669 лв., т.е. средната месечна брутна заплата за 2010 г., вследствие реструктурирането на персонала, е увеличена с 23 лв.

Считано от 01.01.2010 г. бяха утвърдени Вътрешните правила за работната заплата на ДАА, уреждащи реда и начина за определяне на основните месечни заплати и допълнителния платен отпуск на служителите в агенцията, в съответствие с действащата нормативна уредба.

По отношение на здравословните и безопасни условия на труд, през 2010 г. бе направена актуализация на оценката на професионалния риск на централната администрация, ЦДА, ДВИА и РДА – София, Варна, Бургас, Монтана, Пловдив, както и по типове длъжности от Службата по трудова медицина “Хелт сейфти къмпани” ЕООД. Паралелно с това те извършиха и профилактични прегледи (невролог, кардиолог, офталмолог, анализ на политест) на служителите, работещи в централната администрация, ЦДА, ДВИА и 23 отдела “Териториален архив”.

В съответствие с оценката на риска бе изготвен физиологичен режим на труд и почивка на работниците и служителите в Държавна агенция “Архиви”.

Актуализирани бяха заповедите за начален, периодичен и извънреден инструктаж. Със Заповед № 293/02.12.2010 г. бяха определени длъжностните лица и програмите за провеждане на инструктажите.

На основание чл. 27 от Закона за безопасни условия на труд бяха избрани нови членове на комитета и групите по условия на труд съгласно заповедите на председателя на ДАА.

Контролно-методическата дейност и комплектуването до голяма степен определят мястото на архивите в системата на държавните институции. При изпълнението им се реализират предвидените от Закона за НАФ надведомствени функции в работата им с фондообразувателите, главно държавните и общински институции, а така също с неправителствените организации, с частните структури, с фондообразуватели от личен произход. Съдържанието и качеството на тази дейност предопределят до голяма степен ефективността на основните процеси на работа с документите в държавните архиви.

През 2010 г. контролно-методическата дейност в учрежденията бе осъществена чрез основни и контролни проверки; експертна помощ и консултации при разработване, актуализиране и внедряване на номенклатури на делата със срокове на съхранение; организиране на курсове, семинари и работни срещи с постоянно действащите експертни комисии на фондообразувателите; приемане на резултати от научно-техническа обработка (НТО) на документи на заседания на ЕПК; съгласуване на актове за унищожаване на неценни документи с изтекъл срок на съхранение; даване на експертни становища и др.

Общият брой планирани проверки за 2010 г. (1170) са изпълнени 100%, от тях 759 са основни, при план 767, а 411 са контролни – при план 403. Извършени са и 55 проверки на научно-техническа документация и 19 на кино-фото-фоно и видеодокументи, съхранявани и създавани във фондообразувателите (**Таблица № 1**).

При проверките приоритетно бе осъществяван контрол за наличието и опазването на ценните документи с историческо значение, познаването на нормативната база от служителите, наличието на номенклатури на делата, условията в архивохранилищата и др. Уточнявани бяха новите видове документи и промените в структурата и статута на фондообразувателите.

Държавните архиви отчитат положителен ефект от проверките, като отбелязват, че на практика все повече ПДЕК включват в протоколите информация за състоянието на учрежденските архиви и опазването на ценните документи, изготвят вътрешни правила за дейността им. От анализа на протоколите от проверките е видно, че голяма част от фондообразувателите предприемат необходимите мерки за опазването на документите в учрежденските архиви, съобразно със завишения 20-годишен срок. Въпреки това, остават опасенията на държавните архиви за загубване на ценни документи с историческо значение, поради кадрови, финансови и материално-технически проблеми на фондообразувателите.

През 2010 г. бяха изпълнени планираните контролни проверки. Резултатите от тях показват, че фондообразувателите се съобразяват с направените препоръки.

Въпреки количественото изпълнение на планираните проверки, има нарушение на ритмичността им. Категорично трябва да се подчертае, че това е резултат от намаления числен състав на служителите в държавните архиви и липсата на достатъчно финансови средства за командировки. Това бе и основната причина, поради която се наложи актуализация на плановете в средата на годината, като редица проверки на фондообразуватели в отдалечени селища бяха заменени с такива в областните центрове. Това от своя страна ще рефлектира върху качеството и обема на комплектуваните документи.

През годината архивите отчетат преизпълнение на срещите и контактите с фондообразуватели от Списък №2. При планирани 126 са реализирани 193. Най-добре са работили архивите в Добрич (36), Монтана (17), ЦДА (14), Габрово (12), Русе (12), Видин (11), Разград (10). Архивите в София, Враца, Перник и Търговище не са работили с този тип фондообразуватели.

Постоянна методическа помощ бе оказвана на действащите фондообразуватели и в разработването, актуализирането и внедряването на номенклатурите на делата. През годината бяха съставени 149 нови номенклатури, при план 96, актуализирани – 183, при план 120, и внедрени 244, при план 211. Особено успешно са работили архивите в София, Пловдив, Смолян, Плевен, Велико Търново, Добрич, ЦДА, Благоевград, Кюстендил, Разград и Варна. В отделни случаи се отчита значително преизпълнение по този показател, което налага по-прецизно планиране. Може да се направи общият извод, че от страна на фондообразувателите се наблюдава засилен стремеж към изготвянето на индивидуални номенклатури на делата, което е показател за разбиране важността на това пособие в организацията на работата с документите и като първи етап на експертизата на ценността им. От страна на ДАА е необходимо да се прецизират методическите изисквания и процедурата по утвърждаването на номенклатурите на делата, взаимовръзката между номенклатурите и списъците на документите със сроковете на съхранение.

През 2010 г. бяха проведени 196 заседания на ЕПК, на които са разгледани 929 материала. Трябва да се подчертае, че заседанията на ЕПК са една от най-важните и отговорни дейности на архивите. Натовареността на тези комисии е изключително голяма, което наложи да се конкретизира дейността им в нов правилник, приет на заседание на ЦЕПК. В тази посока е необходимо да продължи прецизирането на дейността и взаимовръзката между ПДЕК в учреденията, ЕПК в държавните архиви и ЦЕПК.

През годината значителен брой фондообразуватели потърсиха експертна помощ във връзка с унищожаване на неценни документи с изтекъл срок на съхранение. Архивите изготвиха становища по 1031 акта за унищожаване на документи. Част от изпратените за съгласуване актове бяха върнати за корекции, поради неправилно изготвяне или включване на документи с неизтекъл срок на съхранение, което показва целесъобразността от упражняването на този вид контрол.

Важен елемент от експертната и методическата помощ на държавните архиви са курсовете, семинарите и работните срещи със служителите на ПДЕК във фондообразувателите. През 2010 г. бяха проведени почти двойно повече обучения във фондообразуватели от Списък №1 – 163, при план 84. Това налага по-ясно да се разграничат работните срещи от организираните курсове и семинари със съответна програма и определен минимум лекции и практически занятия, завършващи с тест или изпит и получаване на съответния сертификат, съгласно чл. 17 от ЗНАФ. По-целесъобразно ще бъде експертните работни срещи по отделни въпроси или проблеми във фондообразувателите да се отчетат самостоятелно. Необходимо е квалификационни мероприятия да се провеждат и във фондообразувателите от Списък №2. През 2010 г. бяха проведени само два квалификационни курса с тези фондообразуватели от архива във Велико Търново.

През 2010 г. определянето на фондообразувателите – източници на попълване на държавните архиви с ценни документи, продължи да бъде важна дейност от процеса на комплектуването. Списък №1 и Списък №2 на действащите фондообразуватели в държавните архиви бяха актуализирани и утвърдени по определените принципи и критерии и съответната процедура. Всички архиви отчитат промени в броя на действащите фондообразуватели в резултат на снемане от отчет на приватизирани и ликвидирани фондообразуватели, обявяване в несъстоятелност, закриване и преобразуване, както и създаване на нови държавни и общински предприятия и организации. Контактите с потенциални фондообразуватели за включването им в Списък №2 доведе до нарастване броя на този вид фондообразуватели, което е положителна тенденция.

При отчитане броя на фондообразувателите в Списък №1 и Списък №2 правят впечатление различията, възникнали в резултат от номерацията на груповите фондове. Това налага усъвършенстване на съществуващата процедура и указанието за изготвяне на списъците.

Общият брой фондообразуватели от учреденски произход в края на отчетния период е 8149, което показва съвсем малко намаляване в сравнение с началото на годината, когато броят бе 8 175. От тях 6438 са от Списък №1, при 6500 в началото на годината, и 1711 от Списък № 2, при 1675 в началото на годината.

В резултат на контролната и методическата дейност във фондообразувателите през 2010 г. в архивите в страната са комплектувани 301 учреденски фонда, при план 305, с 12 868 а.е. от които 281 от Списък №1 – с 12 154 а.е., и 20 фонда със 722 а.е. от Списък № 2 (**Таблица № 2**). Най-голям брой комплектувани фондове от учреденски произход отчитат РДА Пловдив (66), РДА Монтана (55), РДА Велико Търново (47).

Затруднения при комплектуването на учреденските фондове имат редица архиви. Като основни причини се посочват непрекъснатите процеси на ликвидация, приватизация и преустройство; липсата на средства в учреденията за НТО; силно редуцираният брой служители в архивите; недостатъчните средства за командировки; 20-годишният срок на съхранение на документите във фондообразувателите. Поради тези причини 32 фонда бяха приети в архивите без НТО.

През годината в държавните архиви са приети 99 фонда от личен произход с 816 а.е. и 93,71 лин.м, при значително преизпълнение на плана. Но сравнението с 2009 г. показва, че има намаление на комплектуването на този вид фондообразуватели, което в бъдеще ще наложи търсенето на възможности за разширяване източниците на комплектуване.

Най-много фондове от личен произход са комплектувани от ЦДА, РДА Велико Търново, РДА Бургас. Изключително ценно е постъплението в ЦДА на документалното наследство и библиотеката на Симеон Радев, както и картините на Бистра Винарова-Радева.

Намален е и броят на комплектуваните спомени през 2010 г. – 27 при 43 през 2009 г., а на частичните постъпления – 186, при 214 през 2009 г. Въпреки това, архивите в Бургас, Враца, Сливен и Кърджали, Ямбол, Габрово, Русе, Враца, Ловеч и Перник са успели да приемат значителен брой спомени и частични постъпления.

През отчетния период е извършена научно-техническа обработка на документите на 410 фонда, от които 281 от Списък №1 и 20 от Списък №2 (**Таблица № 3**). От тях ПДЕК са обработили 120 фонда, по сключени договори с държавните архиви са обработени 106 фонда, от физически и юридически лица по граждански договори – 11 фонда и от служители в архивите – 64 фонда.

През 2010 г. продължи НТО на фондове, приети в държавните архиви от предходни години. Обработени бяха 57 учреденски фонда, 49 фонда от личен произход и 3 фонда от бившия партийен архив.

Като цяло се наблюдава спад на общия брой обработени фондове. Най-голям е спадът при обработката, извършвана по договори с физически и юридически лица, бележещ повече от 50% намаление в сравнение с 2009 г. Силно е намалял и броят на фондовете, обработени по договори между фондообразувателите и архивите.

В ДА "Архиви" се съхранява най-богатият по състав и съдържание информационен масив в страната. Фондовата наличност в държавните архиви към 31.12.2010 г. възлиза на 59 104 учреденски фонда, 5631 лични фонда, 26 358 фонда на бившите партийни архиви, 16 808 спомени, 19 223 частични постъпления. В архивите са приети необработени 65 учреденски и 350 лични фонда (**Таблица № 4**).

Като институция провеждаща държавната политика по попълването на НАФ е необходимо ДА "Архиви" да продължи усъвършенстването на нормативната и методическата база в областта на контролно-методическата дейност и комплектуването. По-конкретно работата трябва да се насочи към издирване на нови фондообразуватели, актуализиране на критериите за експертиза на ценността на документите и подобряване на организацията на работа с документите в учрежденията – фондообразуватели, което ще доведе не само до количествено нарастване на НАФ, но и до качествено му попълване с ценни документи за българската история.

От съществено значение за утвърждаването на ДА "Архиви" като публична институция е разширяването и подобряването на възможностите за **използване на документите от Националния архивен фонд** от потребители на архивна информация.

И през този отчетен период стремежът на колегите бе насочен към стриктно прилагане на приетите през 2009 г. Наредба за реда за използването на документите от Националния архивен фонд и Правилник за реда и организацията на използването на архивните документи в ДА "Архиви", както и на Наредбата за административното обслужване. Усилията бяха насочени към постигане на по-голяма ефективност и по-добро качество на предоставяните услуги. Организацията на работа в читалните е съобразена и се осъществява в съответствие с изискванията. Дължни сме да отбележим, че териториалните архиви срещат затруднения, поради намаления им през годината числен и длъжностен състав. Понякога читалните остават без надзор, тъй като едно и също лице изпълнява няколко дейности. В тази връзка е предложението на колегите за оборудване на читалните със записващи камери. Освен това затруднения има и през зимните месеци, както за посетителите, така и за служителите, поради невъзможността в помещенията да бъде осигурена нормална температура. Отговор на въпроса до каква степен е достигнала удовлетвореността от предлаганата ретроспективна информация на потребителите и доколко държавните архиви отговарят на техните потребности намираме във въведените през годината анкетни карти, попълвани от читателите. Като цяло тяхното мнение е, че получаваната информация от архивите е разбираема, изчерпателна и достъпна; документите и копията от тях се доставят в срок. Предложенията им са основно за увеличаване количеството на предоставяната информация, намаляване на таксите на услугите и на ксерокопията, подобряване на условията в читалните – оборудване на няколко читателски места с компютри, възможност за интернет връзка, по-добро осветление и отопление. Няма писмени сигнали и оплаквания за недобро обслужване или за несъобразени със законите начини за изпълнение на административните услуги.

Резултатите от осигуряването на публичен достъп и тенденциите в интензивността на използване на архивната информация са отразени в **Таблица № 5**. От данните е видно, че общият брой на читателите през 2010 г. е 7225. Като цяло най-голям е броят на читателите, издирващи документи по имуществени въпроси (4099), следван от този по

изследователски теми (2330), въпреки че тази тенденция не е валидна за териториалните архиви в Русе, Шумен, Враца, Силистра, Кърджали, Хасково, Търговище. Освен това, има архиви, които отчитат малък брой читатели, но с многократни посещения, и обратно. Чести посетители в читалните са университетски преподаватели, докторанти, краеведи, родоизследователи, извършващи разнообразни проучвания, както и студенти по архивистика, етнология и други сродни науки.

Прави впечатление, че количественият показател “брой извършени справки” е значително по-голям (35 199) от броя на читателите (7225), като обслужените физически и юридически лица по кореспондентски път са 12 576. Това налага извода, че все по-често потребителите предпочитат да се възползват от предоставяните от ДА “Архиви” услуги – изготвяне на справки и копия, отколкото лично да посещават читалните и сами да издирват интересуващите ги документи. След ДВИА (29 594) и ЦДА (3589), най-много справки (над 100) отчитат архивите в София, Варна и Търговище. По проекта “Български имоти и имоти на българи-бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия” справките възлизат на 2319, от които 1170 са запитвания по кореспондентски път. Запазва се тенденцията и на големия брой справки от категория “други” (29 637), което се дължи най-вече на издаваните от ДВИА удостоверения за осигурителен стаж и доход – 7 283, за наборна военна служба – 5599, удостоверения на ветерани от войните – 150. Продължават и се увеличава броят на справките в ЦДА и другите архиви, свързани с местонахождението на документите от справочен характер, удостоверяващи трудов и осигурителен стаж (ведомости), които не са обект на НАФ, издирва се информация за закрити и ликвидирани структури без правоприменник и др. Сравнително най-много такива справки са извършени от архивите в София, Благоевград, Стара Загора. В по-голямата си част те са устни, но са многобройни и предоставянето на точна и коректна информация изисква времеви и кадрови ресурс.

Не са малко и справките, подготвени по искане на държавната и общинската администрация, на съда, следствието, прокуратурата, както и тези, свързани с прилагането на Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица. В тази връзка следва да отбележим, че все още съществува проблемът със събирането на дължимите такси за услуги, особено при предоставянето на справки и копия по кореспондентски път, както и с отказа на юридически лица да заплащат държавните такси и цените на услугите, предоставяни от ДА “Архиви”.

В съответствие с Концепцията за подобряване на административното обслужване в контекста на принципа “едно гише”, агенцията въведе изцяло този принцип в ЦДА и ТА–София, особено във връзка с обслужването по проекта “Български имоти и имоти на българи-бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия”. Останалите държавни архиви работят на основата на същия принцип, като почти всички процеси по обслужването (с изключение на заплащането на услугите) са съсредоточени в читалните – подаване на заявления, предоставяне на документи за използване, поръчка и предоставяне на копия на документи и справки.

И през 2010 г. основна дейност на експертите и специалистите от ДВИА беше изпълнението на регистрираните заявления на физически и юридически лица. Въпреки преустановеното в студените месеци топлоподаване в архивохранилищата, където основно се извършват справките по горепосочените заявления и се издават удостоверенията, бяха положени максимални усилия, за да бъдат спазени кратките срокове, регламентирани в Административно-процесуалния кодекс. Съществуват притеснения, свързани с безплатното издаване на удостоверения за предстоящо пенсиониране на физически лица, тъй като са се увеличили разходите и броят на неполучените пратки от заявителите. Това налага повторно, а в много случаи и

многократно издаване на дубликати, което значително увеличава пощенските разходи на архива и води до конфликти с гражданите.

По отношение на търсенето на архивна информация по показател “брой използвани архивни единици” не се забелязва съществена промяна. За отчетния период са използвани общо 183 967 архивни единици, при 186 422 за 2009 г. Традиционно малък е дялът на архивните единици, използвани на микрофилм (само 3%), поради лошото качество, недостатъчния брой и недоброто техническо състояние на апаратите за четене на микрофилми и не на последно място нежеланието на потребителите да използват микрофилми. Изключение правят ДВИА и ЦДА. В тази връзка е необходимо усилията да бъдат насочени към създаването на дигитални копия на документи и въвеждането на съвременна информационна система.

Следва да се отбележи и фактът, че през годината е намалял общият брой на изготвените и предоставени копия на документи. **От Таблица № 5** е видно, че за 2010 г. те са 112 458, което е с 84 290 по-малко от 2009 г. Значително са намалели и исканията за заверяване на копия – 19 329, което съставлява 17% от всички копия, но това са показатели, зависещи от потребителите на архивната информация. От друга страна, изготвените дигитални копия наброяват 6519 и в сравнение с миналата година броят им е увеличен с 5325. Най-много такива копия отчита териториалният архив в Русе, следван от ДВИА.

През отчетния период работата по научно-справочния апарат беше насочена към пресъставяне и усъвършенстване на инвентарни описи на отдавна обработени архивни фондове и каталогизация на архивни документи (**Таблицы №№ 3 и 6**). В последните години тези дейности се планират по преценка на архивите с писмена обосновка. Усъвършенстването на описите се извършва с цел максимално повишаване на тяхната информационна стойност, а изготвянето на каталожните фишове – за поддържане на каталозите като най-аналитични справочници.

Продължава работата и по извършването на пълна паспортизация на архивните фондове, прецизиране и допълване на данните от отчетната регистрация. Поради извършената структурна реформа в агенцията и редуцирането на кадровия състав, държавните архиви актуализираха план-програмите си за паспортизация. Изпълнявайки тази основна планова задача, общият брой на проверените фондове е 18 067 с 1 100 825 архивни единици или 15 914,33 лин. м (**Таблица № 7**). С паспортизацията окончателно са приключили архивите в Благоевград, Велико Търново, Видин, Добрич, Ловеч, Монтана, Плевен, Силистра, Сливен, Смолян, Търговище и ДВИА. Останалите също са работили през 2010 г. (с изключение на архива в София) и ще продължат през 2011 г.

Създаването на застрахователни копия на архивни документи с цел запазване на информацията в случай на унищожаване или повреда на оригиналите, както и на особено ценните документи, е важно направление от дейността на ДА “Архиви”. Наличният Застрахователен фонд в края на 2010 г. възлиза на 47 244 656 броя кадри негатив (**Таблица № 7**). Почти двойното увеличение в сравнение с 2009 г. се дължи на включения обем кадри и на ДВИА.

Издателската и популяризаторската дейност на агенцията през 2010 г. бе насочена в няколко традиционни направления (**Таблица №8**). От една страна, активно да изгражда обществената представа за съхраняваното национално архивно наследство и за функциите и значението на архивите като държавна и културна институция. От друга, да инициира и съдейства на изследователските проучвания и популяризирането на историческото познание. Именно второто направление насочва най-често научния и обществен интерес към архивния документ и дава широки възможности на държавните архиви да се впишат

като активен фактор в обществения и културния живот, особено при честването на годишнини на институции, лица и събития от национално или местно значение.

През 2010 г. приоритет за ДА “Архиви” бе участието на агенцията в честванията на бележити дати от българската история – 150-годишнината от Великденската акция (3 април 1860 г.), 140-годишнината от учредяването на Българската екзархия (27 февруари 1870 г.) и 125-годишнината от Съединението на Княжество България и Източна Румелия и Сръбско-българската война.

Под надслов “Екзархията е Отечеството”, през април 2010 г. в Аулата на Софийския университет “Св. Климент Охридски” беше организирана тържествена юбилейна сесия, а в Националната библиотека “Св. св. Кирил и Методий” открита документална изложба. Двете прояви бяха съвместна инициатива на ДА “Архиви”, Национална библиотека “Св. св. Кирил и Методий”, Софийския университет “Св. Климент Охридски”, Националния исторически музей, Научния архив на БАН, Църковно-историческия и архивен институт при Българската патриаршия и Националния църковен историко-археологически музей.

На тържествената сесия слова произнесоха ректорът на Софийския университет проф. Иван Илчев, председателят на ДА “Архиви” проф. Георги Бакалов и деканът на СУ “Св. Кл. Охридски” доц. Пламен Митев. Гости на проявата бяха главният секретар на Св. Синод Стобийски епископ Наум и Знеполски епископ Йоан – викарий на Софийската митрополия, Националният омбудсман Гиньо Ганев и представители на другите вероизповедания в България.

Документалната изложба представи панорама от интересни документи, илюстриращи борбите на българския народ за духовна и национална еманципация, създаването и градивната общонационална по характер дейност на първата модерна българска институция – Екзархията, която в продължение на повече от 40 години, извън своя църковен характер и религиозна мисия, отстоява и интересите на значима част от българската нация, останала по решенията на международните договори, сключени от Великите сили, извън пределите на свободна България.

По повод отбелязването на другото важно събитие от националната ни история – 125 години от Съединението на България и Сръбско-българската война, през ноември 2010 г. в Сливница беше организирана документална изложба “Защитата на Съединението. Войната на капитаните 1885 г.”, в която бяха показани материали, съхранявани в ЦДА, ДВИА, държавните архиви в Пловдив и Видин, както и в Националния военноисторически музей и Етнографския институт с музей при БАН.

През 2010 г. 50-годишен юбилей от създаването си отбелязаха държавните архиви във Видин, Ловеч и Кърджали. По повод годишнината през м. октомври трите архива организираха различни прояви.

В рамките на юбилейното честване ТА–Ловеч бе организатор на национална научна конференция на тема: ”Архивният документ – извор за историята на институциите и личностите от Възраждането до днес”, в която взеха участие представители от архивите във В. Търново, Габрово, Русе, Монтана, Ловеч, от музеите във Варна, Омуртаг, Русе и Троян, от библиотеките в Троян и Ловеч, учители историци от ГЧЕ „Екзарх Йосиф I” – Ловеч и гимназия „Св. Кл. Охридски” – Ловеч. Проведена бе и Вечер на архива с представяне на излезлия от печат документален сборник „Ловеч – древен и неповторим” и мултимедийна презентация на историята на архива и неговото документално богатство. По повод юбилея беше експонирана и гостуващата изложба на ДАА „Осъдени и спасени”. По случай 50-годишния юбилей ТА–Ловеч бе удостоен от кмета на града с плакет Почетен знак на Ловеч.

Във връзка със своя юбилей ТА–Видин организира научна конференция „Видин и Видинско в българските хранилища”, в която взеха участие архивисти, музейни работници и др. от Научния архив на БАН, Историческия архив на Тимочка Крайна в гр. Зайчар,

Сърбия, от държавните архиви във Видин, Габрово, В. Търново, Монтана и Русе, РИМ–Видин, Историческия музей–Белоградчик, РБ–Видин. В рамките на конференцията беше представено документалното издание „Телефон на делата. Протоколна книга на Видинската църковно-народна община 1870–1880 г.“ Изданието е посветено на 140-годишнината на Българската екзархия и 50-годишнината на архива и е ценен извор за Видин и неговите възрожденски институции. Отпечатано е със спомоществователството на Община Видин, на Видинския митрополит Дометиан и Велички епископ Сионий.

Организирана бе и изложбата „Светът на предците ни – в делник и празник“ със снимки и документи от богатото документално наследство, съхранявано в архива. Приложен беше новия за архива начин на експониране – чрез изработване на постери, което позволява изложбата да бъде видяна и в други селища от Видинска област.

По повод годишнината беше издаден и юбилеен празничен брой на в. „Видин“. Денят на отворените врати бе възможност за видинското гражданство да придобие по-широка представа за дейността на архива и за документите, които съхранява.

Петдесетгодишнината на ГА–Кърджали бе отбелязана с документална изложба, представяща нормативната база по създаването и дейността на архива, изграждането и развитието на материалната му база, неговите ръководители и хората, работили в него, както и личности, чиито фондове се съхраняват в архива.

По повод юбилея бе проведена и национална научна конференция под надслов “Писмени извори за историята на Източните Родопи”, в която бяха представени над 20 доклада на специалисти от цялата страна. Доклади представиха експерти от държавните архиви в София, Пловдив и Кърджали.

В областта на издателската дейност през 2010 г. ДАА продължи да развива ползотворната практика на съвместни проекти, спонсорирани издания и партньорство със сродни институции и организации, с общини. Традиционно добре Агенцията сътрудничи с Националния дарителски фонд (НДФ) “13 века България” и националните архиви на други страни.

В изпълнение на приоритетните задачи, през 2010 г. бяха отпечатани два тома от поредицата “Архивите говорят” – документалният сборник “Македонският въпрос в българо-югославските отношения (1950–1967)” – т. 60 от поредицата, съвместен проект на ДАА и Центъра за македонски изследвания в Солун. Сборникът представя най-важните останали почти неизвестни досега документи по въпроса за един много важен от развитието му период, когато България и нейното държавно и партийно ръководство постепенно преодоляват грешките и извращенията по националния въпрос; и т. 62 – “Християни и евреи във Видинско. Джизие описи на Видинския санджак от 20-те години на XVIII век”. Описите са полезни за историци – българисти или османисти, за краеведи, лингвисти, демографи и други интересуващи се от миналото на българските земи.

Готови за печат са документалните сборници “Българското управление във Вардарска Македония (1941–1944)” – т. 63, и “Горяните. Т. 2” – т. 64 от поредицата “Архивите говорят”, и справочникът “Етносите в България (1944-1989) по документите на БКП”. Продължи работата по сборниците: “Македонският въпрос в българо-югославските отношения (1968–1990)”; “Строителите на съвременна България, т. IV”, с документи на Симеон Радев, постъпили в ЦДА след смъртта на неговия син Траян Радев през 2010 г.; “Сръбско-българската война. Ръкопис на ген. Паприков, съхраняван в ДВИА”, които предстои да излязат през 2011 г.

През годината в ДАА постъпи за рецензиране изследването на Георги Попаянов “Принос към поселищното проучване на Западна Тракия” (ДА–Бургас).

ДАА отпечата и луксозен календар-бележник за 2011 г., съдържащ информация за историята и дейността на институцията в навечерието на 60-годишния ѝ юбилей, и богато

илюстриран с документи и снимки главно от архивните фондове на художници, писатели, артисти и т.н., съхранявани в ЦДА и държавните архиви в страната.

Списанията “Известия на държавните архиви” и “Архивен преглед” отпечатаха по две книжки. Юбилейната кн. 100 на ИДА включва пълната библиография на списанието. Отново трябва да се подчертае проблемът с многобройните публикации на колегите от държавните архиви в местната преса за сметка на архивните издания и особено липсата на материали по чисто архивни теми и проблеми в архивните дейности.

Приоритетна задача и през отчетната 2010 г. бе подготовката за издаване на архивни справочници и на първо място на пътеводители на териториалните държавни архиви. На етап съставяне характеристики на фондовете са държавните архиви в Добрич – част II, Велико Търново – част II, Пловдив – част I, Разград – част II, Силистра – част II, Сливен – част II, Хасково – част II и Ямбол – част I. Някои от архивите отлагат първоначално планираните срокове за подготовка на справочниците поради налагаща се актуализация на данните за фондовата наличност след констатиране при паспортизацията пропуски или недобрата кадрова обезпеченост на дейността. Други вече са представили подготвените материали за рецензиране в редакционната колегия на поредицата “Архивни справочници” или нанасят изисканите от рецензентите поправки (Търговище – I част, Габрово – част II, Русе – част II, Кърджали – част II, Монтана – част I, Плевен – част I, Силистра – част I и Кюстендил част – I за електронно публикуване). През годината окончателно са завършени пътеводителите на ТА – Сливен (част I), ЦДА – лични фондове (ч.I).

По субективни причини отпечатването на архивни справочници и най-вече на пътеводители на традиционен носител бе преустановено и затова единственият справочник под печат за 2010 г. е Пътеводител по фондовете на ТА–Благоевград (част II). Към момента напълно готови за печат са общо 4 архивни справочника, чието реализиране е въпрос единствено на осигуряване на необходимите средства.

Сред изданията в графа “други” следва да се отбележат: справочник-албум “Улица “Отец Паисий – Пловдив. Улицата сега – улицата преди”, издаден от фондация “Отворени изкуства” – Пловдив, с документи и снимки, съхранявани в държавен архив Пловдив; “Смолян в миналото”, по повод 50 години от обединяването на Смолян, Райково и Устово в един град, с което се поставя началото на поредицата “Родопска съкровищница” (ТА–Смолян); албум “150 Габрово град”, с участието на ТА–Габрово, съвместно с РИМ и РБ и със съдействието на ЦДА, отпечатан с финансовата подкрепа на Община Габрово; “Обретенският духовен храм “Света Троица” и “Поп Дошо (свещеник Димитър Попвасилев Дошев от Шумен) 1895–1984” – издадени с лични средства на Т. Билчев (ТА–Русе); “Моите спомени” (на дългогодишния директор на Музикалното училище в Русе Борислав Михайлов) – издадена по инициатива на НУИ “Проф. В. Стоянов” – Русе по Програма за подкрепа на художествени проекти на Община Русе с партньорството на ТА–Русе; Календар на по-важни кръгли годишнини през 2011 г. (ТА–Видин); паметен вестник “Родина” и в. “125 години от рождението на д-р Никола Чилев” (ТА–Смолян); в. “Враца вчера” и в. “Наследие” (ТА–Враца); “Спомени за шахмата в Кюстендил” на Георги Тихолов (със съдействието на ТА–Кюстендил) и книга-бюлетин “Дона Ковачева 1885-1926” (ТА–Кюстендил, съвместно с читалището).

Продължава работата по изданията: документален сборник “Градско общинско управление – Враца (1878-1912)” (ТА–Враца); “Построяването на паметника на Васил Левски в София” (ТА–София); Албум-алманах от снимки и особено ценни документи на област Благоевград през 19–20 век” (ТА–Благоевград); Енциклопедия “Пазарджик и Пазарджишка община” (ТА–Пазарджик); “Първи среднородопски театър “Изгрев” – средствата за издаването му са осигурени от Министерство на културата; инвентарен опис на личен фонд “Митко Горчивкин” (ТА–Хасково).

Подготвени за печат са каталогът “Градски общински народен съвет – Разград 1979–1987” (ТА–Разград), каталогът “Българското православие в Силистренско 1870–1948” (ТА–Силистра) и инвентарният опис на краеведа Георги Джумалиев (ТА–Шумен).

Поради липса на финансиране остана неотпечатан документалният сборник по повод 100 г. от рождението на Петър Стъпов (ТА– Търговище). ТА–Варна не успя да отпечата предвидения за издаване “Дневник-животоописание на Сава Манолов – първият български морски капитан”.

Направено бе заснемане на Попгладичовия препис на Паисиевата история, съхраняван в ТА–Велико Търново, от програмният екип от СУ “Св. Климент Охридски” по Националния проект “Четвърт хилядолетие История славянобългарска”. През 2012 г., по повод 250-годишнината от написването на Историята, в юбилейно издание ще бъдат представени всичките ѝ известни преписи.

От май 2010 г. ДА “Архиви” присъства в интернет пространството и със сайта “Архивите говорят”. Предназначен за широката публика, сайтът представя чрез документални източници миналото на България и Балканите, връзките с трети страни, българското население и традиции, и информира своите потребители за важните популяризаторски прояви на ДАА. Екипът стартира проекта с историко-географската област Македония, като част от бъдещия информационен масив, поради постоянния интерес към темата, противоречивите интерпретации и честите стремежи за избягване използването на документалните източници, отразяващи в най-голяма степен реалността към времето на тяхното създаване.

Информационният сайт на ДАА през годината бе само частично актуализиран с най-необходимата информация в рубриките “Нормативна уредба”, “Статут и структура”, “Събития и факти” и “Хроника”, публикуваща конкурси и обяви. Възможностите за промени на съществуващата страница са изчерпани и предстои процедура за изработването на нова, което ще стартира през месец април 2011 г. В процеса на работа ще бъде обсъден и въпросът за необходимостта от обща концепция за публикуване на електронни архивни справочници в контекста на новата страница и предстоящото въвеждане на информационната система.

За електронно публикуване в рубриката “Архивни справочници” на сайта на ДАА през 2010 г. са в подготовка инвентарните описи на архивните фондове на общинските управления в Плевен, Берковица и Лом и каталогът за учебното дело в област Монтана, (1878-1944).

И през 2010 г. усилията бяха насочени към поддържане на интереса към издателските поредици на ДАА както в страната, така и в чужбина.

През февруари в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” беше представена книгата „Първите дами на царска България” с автор Цветана Кьосева – съвместно издание на Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, ДА „Архиви” и Националния исторически музей. Въз основа на архивни документи от фондовете на БИА при НБКМ, Архива на БАН и ЦДА, както и отпечатани дневници и спомени, са разкрити любопитни факти от живота на съпругите на министър-председателите на България.

През юни 2010 г. в зала “Архиви” се състоя представянето на книгата “Подвигът на Мара Бунева”, съвместна проява на Държавна агенция “Архиви” и “Сите българи заедно”. Изданието включва всички известни биографии на Мара Бунева, както и документални свидетелства за нея, за нейния акт и нейното време.

ТА–Видин организира представяне на книгата “Видински митрополит Неофит, живот, дело, преживяно, сътрудници”, издадена с участието на архива, съвместно с Видинската Света митрополия и читалище “Цвят 1870”.

През май 2010 г. на тържествена церемония в сградата на Народния театър “Иван Вазов” министърът на културата Вежди Рашидов връчи на председателя на ДАА за съхранение колекция от 1762 стъклени фотонегативи, изготвени от неизвестни фотографи и запечатали живота на Народния театър в периода 1912–1960 г. Благодарение на Министерство на културата, уникалните фотографии са дигитализирани и могат да бъдат използвани от интересующите се потребители в ЦДА...

Що се отнася до **разпространението на изданията на ДАА**, преди да бъдат преустановени издаването на разходно-оправдателни документи и продажбата на изданията, реализираните приходи през годината бяха около 10 000 лв. От няколко месеца издания се предоставят само с протоколи. Това определено затруднява разпространението най-вече на двете периодични издания, чиито абонати са библиотеки, читалища и други културни институции из цялата страна. Не се предоставят издания и на специализираните книжарници (София, Велико Търново–ВТУ). Не бяха сключени и договори за 2011 г. с разпространителските агенции, с които ДАА работи от дълги години. Книгообменът на ДАА се извършва предимно с висши учебни заведения, научни институти, неправителствени организации и др. Осъществен е книгообмен и с архивни институции от 34 страни.

Даренията и обменът на книги продължават да са начинът за обогатяване на специализираната библиотека с нови заглавия и специализирана периодика за нуждите на агенцията. Най-многобройни са книгите, получени от автори, издателства и институции.

От постъпващите архивни фондове, във фонда на библиотеката бяха приети 120 заглавия от ЧП – дарение от Йордан Василев, 250 заглавия от личния фонд на Кирила Възвъзова-Каратеодорова. В библиотеката постъпиха за съхранение част от книжния фонд на закрития БИИ във Виена и книгите на д-р Симов, които са част от колекцията, предадена в архива през 2007 г.

Липсата на място в книгохранилищата затруднява техническата обработка и ползването на библиотечния фонд. През месец май бе разчистено книгохранилището под читалнята на ТА–София, но ефектът бе минимален. Авария наложи спешно разчистване и на хранилището, в което се съхранява най-старата част от фонда на библиотеката. Поради повишена влажност, тези книги са силно застрашени от унищожаване. Вследствие на аварията бяха отчислени около 700 повредени тома и предадени на вторични суровини, а други 800 бяха предадени за реставрация или обработени на място.

Въпросът с помещенията и условията за съхранение на книгите както от библиотечния фонд, така и от издателската дейност на агенцията е поставен на вниманието на ръководството и неговото разрешаване е особено наложително поради факта, че опасността от аварии не е напълно отстранена.

Популяризаторската дейност на архивите и през 2010 г. включваше отбелязването на важни национални годишнини, регионални празници и юбилеи чрез организиране на изложби. През годината бяха организирани общо 87 изложби при планирани 40. Увеличението се дължи на факта, че много държавни, общински и културни институции се обръщат за съдействие към структурите на ДАА през цялата година, когато плановете изложби отдавна са утвърдени. В много случаи отхвърлянето на предложенията е почти невъзможно и би навредило на имиджа на институцията. От друга страна това е показател, че целенасочените усилия дават резултат и архивите са търсен партньор при популяризирането на събития и личности. Поради ограничените финансови средства следващата година.

Зала “Архиви” бе домакин на няколко експозиции, които предизвикаха обществен интерес:

През май, в рамките на Българските дни на наследството, ДАА и Международната фондация за българско наследство “Проф. Петър Детев” организираха изложбата “Памет

за първите европейски заселници – проучвания на археолога П. Детев (1900–1980)”. Изложбата е по повод 110 години от рождението и 30 години от кончината на праисторика Петър Детев, чийто архив бе предаден на съхранение в ЦДА.

През октомври бе открита изложбата “Българите в Костурско”, организирана по документи от ЦДА, като част от дългосрочната програма на ДАА за изследване и популяризиране историческата съдба на българите от съседните балкански страни и живота им на бежанци. Изложбата показва един друг поглед към съдбата на българите от Костурския край от Средновековието до началото на ХХ в. и ще допринесе за по-нататъшното проучване на въпросите за българската диаспора по света. През ноември бе проведена среща-разговор с костурчани и техните потомци, в присъствието на научни работници и архивисти. Участниците в срещата бяха приканени да предадат в ЦДА съхранявани от тях документи, спомени и снимки.

През ноември бе открита юбилейната документална изложба “Сто години от рождението на акад. Петър Динев. Път през годините”, организирана от Кирило-Методиевския научен център при БАН и ДАА. В експозицията бяха представени документи и снимки от богатия личен фонд на изтъкнатия български учен, дарен по негова воля на ЦДА.

И през 2010 г. вече утвърдилата се практика с т.нар. “пътуващи изложби” беше успешно осъществявана. Организираните от държавните архиви изложби, посветени на значими събития от българската история, бяха представени в НИМ – Букурещ – “Епохата на Фердинанд. Завръщането на България в Европа”; Русе и Силистра – “Екзархията е Отечеството”; Бургас – “Основи на българския парламентаризъм” и “Българската независимост”; Ловеч – “Осъдени и спасени”; Видин – “Българската независимост”, допълнена с документи от архива. Тази вече наложила се практика, макар и изискваща финансови разходи, вече доказва своята полезност и определено ще продължи и през следващата година. Заявки за експонирането на изложбите постъпват не само от регионалните архиви, но и от други държавни институции, културни организации и посолства.

През юни 2010 г. ДАА взе участие в световното изложение “Международна архивна култура 2010” (IACE 2010) в Сеул. Основната цел бе да бъдат показани пред световната общественост ценни документи, съхранявани в архивите от всички краища на света, както и да се демонстрира нагледно огромното значение на опазването на архивните документи. В предоставените два павилиона в раздела “Архивите на света” българските архиви представиха хроника на българската архивна институция, документи за българо-корейските дипломатически отношения, карти от колекцията на д-р Симеон Симов, част от най-ценните документи, свързани с възстановяването на българската държава през ХІХ в., снимки от сградата на ул. “Московска” № 5 и от архивохранилищата, приветствено слово на председателя на ДАА. В експозицията бе използван филмът, изработен към изложбата за колекцията на д-р Симеон Симов. Експозицията несъмнено допринесе за популяризирането на България, нейните архивни документи, богатата ѝ история, както и амбицията ѝ да не отстъпва пред постиженията на световните сили в областта на архивистиката.

ТА–Велико Търново взе участие като асоцииран партньор в проекта “20 век в историята и културата на участващите страни. Анализ на практиките и различията” по програмата “Учене през целия живот”. Партньори са организации от Испания, Германия, Гърция и България. Подготвена беше документалната изложба “България в историята на 20 век”, експонирана в Испания.

В българското посолство в Улан Батор бе експонирана изложба за българо-монголските отношения, подготвена от ЦДА.

Подготвена за представяне в Истанбул бе и изложбата “Българските църкви в Одрин и Лозенград”.

През годината държавните архиви бяха организатори на редица самостоятелни изложби, сред които: “Сестри Пинтеви – дарителките на ДА–Габрово” (ТА–Габрово); “Паметници на признателност” (ТА–Разград); “65 г. от края на Втората световна война” (ТА–Силистра); “Улицата преди” – изложба в градска среда (ТА–Пловдив); “Смолян – някога и днес” и “Родопски творци” (ТА–Смолян); “Старият Кърджали” (ТА–Кърджали); “Автомобилът в битка на варненци – първата половина на XX век” (ТА–Варна); “Ветераните разказват (65 г. от края на Втората световна война)” (ТА–Шумен); “Светът на предците ни – в делник и празник” – на постери – по повод 50-годишния юбилей (ТА–Видин); “140 г. Българска екзархия и 170 г. от рождението на екзарх Йосиф I”, “Красимир Андреев – живот, отдаден на музикалното дело в Ловеч”, “70 г. от присъединяването на Южна Добруджа и ролята на ловешката общественост” (ТА–Ловеч); “Участие на населението от регион Монтана във Втората световна война”, включена в националния календар на Министерство на културата, и “100 години Община Бойчиновци” (ТА–Монтана).

Държавните архиви бяха и партньори в организирането на съвместни изложби с регионални библиотеки и музеи, университети и общини. Сред тях можем да посочим изложбите: “Европа за България в атласи, карти, гравюри и книги от колекцията на д-р Симеон Симов” (ЦДА) и “Скици и откровения – 100 г. от рождението на Асен Христофоров” (ЦДА); “125 г. от рождението на Асен Златаров” и “175 г. от рождението на Бачо Киро Петров” (ТА–Велико Търново); “150 г. от рождението на Емануил Манолов”, “Пенчо Семов – успехът”, “Миналото на с. Дамяново” (ТА–Габрово); “Духовни хоризонти – религия, християнски дружества и храмове”, “140 г. Читалище “Развитие” – Разград”, “Лица на войната – 65 г. от II световна война” (ТА–Разград); “100 г. от Първия събор на хоровете от крайдунавските градове”, “120 г. Добруджански периодичен печат”, “70 г. от подписването на Крайовския договор” (ТА–Силистра); “И знаме, и олтар” (ТА–София съвместно със Софийския комитет “В. Левски”); “Пловдив, ул. “Отец Паисий” – етноложка изложба в рамките на Пловдивския арт карнавал – изложба в градска среда, “130 г. българо-френски дипломатически отношения”, “Димитър Кавра – фотолетописецът на Пловдив” (ТА–Пловдив); “Стефан Захариев – съвременници и наследници” (ТА–Пазарджик, съвместно с РИМ и ХГ “Ст. Доспевски”); “Втората световна война – 65 години по-късно” (ТА–Варна, съвместно с Военноморския музей); “Документални свидетелства за етносите в Шумен” и “170 г. от рождението на Васил Друмев” (ТА–Шумен); “100 г. от рождението на Петър Стъпов” (ТА–Търговище); “Училището – мост от възрожденското вчера към европейското днес” (ТА–Видин, съвместно с РИО–Видин, експонирана в Националния музей на образованието в Габрово); “Читалище “Цвят” – традиция и бъдеще” (ТА–Видин, съвместно с читалището); “110 г. училище “Л. Каравелов” (ТА–Видин, съвместно с училището); “125 г. от Сръбско-българската война” (ТА–Видин, съвместно с РИМ); “120 г. от рождението на Филип Тотю” – (ДВИА, съвместно с РИМ–В. Търново).

Планираната от ТА–София изложба “Културни и духовни огнища на град София”, съвместно със Столична община, не беше осъществена, поради липса на средства и свободна зала.

Разнообразните издателски и популяризаторски проекти през отчетния период в повечето случаи бяха реализирани в партньорство с общини, музеи, читалища, училища, дружества и др. Това се забелязва както при експозиционната практика, където намалява делът на самостоятелно организираните от държавните архиви изложби, така и при излезлите от печат сборници, албуми, вестници и др. Партньорството с централни и местни учреждения и културни институции по принцип е добра практика и много

ползотворна политика, която има своите безспорни предимства. През отчетния период обединяването на усилията на различни институции до голяма степен обаче се предопределя от недостатъчното финансиране на дейността и е начин за осигуряване на необходимите средства и за привличане на спонсори. Това за съжаление ограничава възможностите на агенцията да води самостоятелна, целенасочена и предварително планирана политика.

Като резултат от съвместната дейност с други институции общите отчетни данни в количествено отношение покриват в задоволителна степен заложените планови показатели, без да бележат съществено отстъпление спрямо предишни периоди. Разбира се един по-задълбочен анализ показва, че недостатъчната финансова обезпеченост, успоредно с наложилото се намаляване на специализираната администрация, дават своето отражение. По-малък е броят на самостоятелно осъществени проекти от страна на държавните архиви. При експозициите може да се говори за формирана тенденция към намаляване на реализираните изложби за сметка на увеличаване на броя на подготвените витрини, изискващи много по-малко средства. През отчетната 2010 г. изложбите са 87 спрямо 94 през 2009 г. и съответно 106 през 2008 г. Архивите неминуемо се насочват и към по-малки издателски проекти. Много пъти се налага да се прави компромис с качеството на експозициите и изданията в техническо и полиграфическо отношение.

Като положителна тенденция следва да се отчете постепенното ориентиране на архивната колегия към проекти, свързани с използване на огромните възможности на съвременните комуникационни и информационни технологии. Все по-често се работи по материали, справочници, публикации на документи и дигитални изложби, предназначени за разпространение по Интернет чрез различни информационни сайтове.

През 2010 г. отчетните данни показват значително увеличение броя на проведените конференции, кръгли маси, семинари и др., с участие на архивисти (общо 51 броя спрямо 21 през 2009 г.), като се запазва делът на тези, при които държавните архиви са организатори или съорганизатори. Изрично би следвало да се отбележат проведените на много добро ниво три архивни национални научни конференции, посветени на 50-годишнината от създаването на държавните архиви във Видин, Ловеч и Кърджали.

Експерти от ЦДА участваха в международната научна конференция “Руската емигрантска литература и изкуство в европейски контекст. Принос в световната литература. Научно и културно наследство на руската диаспора в България (1920-1940)”, проведена в Руския културно-информационен център в София, както и в международна конференция за написване на история на ЮНЕСКО.

Представител на ДАА взе участие в националния колегиум “Академик Петър Динев и хуманитарната наука – идеи, позиции, концепции”, посветен на 100-годишнината от рождението на един от най-изявените български хуманитаристи на ХХ век. Материалите от конференцията ще бъдат публикувани в юбилеен сборник.

Експерти от държавните архиви (ЦДА, ТА–Пловдив, ТА–Благоевград) участваха в национална научна конференция под надслов “Тласовете ви чувам. Личностите на гимназията и България”, посветена на 130-годишнината от основаването на Солунската гимназия в Благоевград.

В научната конференция “Митове и истории в България” по повод 125-годишнината от Съединението на Княжество България и Източна Румелия, проведена в Пловдив, участие взеха експерти от ДВИА и РДА–Монтана и Пловдив.

В проведената в СУ научна конференция “Защитата на Съединението” с доклади участваха представители на ЦДА и ДВИА.

Експерти от ТА–Благоевград участваха в проведената в града Кръгла маса “130 г. от рождението на Христо Силянов”, както и в Кръгла маса “Проблемът Македония” – в София, и Кръгла маса “91 години от подписването на Ньойския договор” – в Благоевград.

ТА–София беше съорганизатор, съвместно със Съюза на юристите в България и СК “Васил Левски” на Четвъртата научна правно-историческа сесия “Да бъдем равни с другите европейски народи”.

Продължи ежемесечното провеждане на Петъчен културен салон в ДАА, превърнал се в професионален форум на архивната общност и място за обмен на идеи и инициране на прояви.

В програмите на конференциите с доклади и съобщения се включиха както представители на държавните архиви, така и на отделни научни и културни институции. Те са една добра възможност за общуване между колеги, форма за професионална изява, стимул за проучване и популяризиране на архивното богатство. Следва да се отбележи обаче, че през последните години, поради трудности по осигуряването на средства за командировки, участниците в дадена конференция са предимно от архивите в съответния регион, а възможността за участие на останалите е силно ограничена.

Една от формите на популяризаторска дейност на архивите са изявите им в електронните и печатните медии. През годината са осъществени 61 участия в телевизионни предавания, 128 в радиопредавания и поддържането на 5 постоянни рубрики в местните електронни медии, в които са представени издания на архивите, юбилейни дати, автентични свидетелства за събитията, съхранявани в архивите, актуални новини. Архивите са търсен партньор в изработването на документални филми. Тук трябва да отбележим участието на ТА–Благоевград в заснемането на документален филм по повод 130-годишнината на Солунската гимназия.

През 2010 г. държавните архиви отчитат 228 публикации при запланувани 136, като отново преобладаващ е броят на тези в периодичния печат. Продължава постоянното сътрудничество на експерти от архивите в местните вестници, поддържането на постоянни рубрики и електронните публикации в местните сайтове.

През 2010 г. продължи изграждането на **Дигиталния архив** като централно управляван комплекс от взаимосвързани дейности, включващи подбор на архивни документи и изготвяне на дигитални обекти в структурните звена на агенцията и централно осъществявани дейности по контрол на качеството, методическа помощ на служителите, развитие на методическата основа и поддържане на отчетност.

През 2010 г. бяха утвърдени разработените и прецизирани в периода 2008–2010 г. методически документи, регламентиращи концепцията, принципите, изискванията и основните процеси за изграждане на Дигитален архив на Държавна агенция “Архиви”. Комплексът документи включва: “Концепция за изграждане на Дигитален архив на Държавна агенция “Архиви”, “Изисквания за дигитално представяне на архивни документи – дигитални мастер обекти”, “Инструкция за проверка на дигитални мастер обекти”, “Инструкция за извършване на корекции на дигитални мастер обекти”, “Инструкция за изготвяне на дигитални мастер обекти с “Microtek ScanMaker 9800 XL – рефлексивно сканиране”, “Схема на метаданните за дигитални обекти”, “Схема за наименования на файловете с дигитални образи за дигитални обекти от Дигиталния архив на Държавна агенция “Архиви” и “Вътрешни правила за организация на дейностите по дигитализация в отдел “Информационни технологии и дигитализация”. Първите пет документа се подготвят за публикуване в електронен формат. Заедно с утвърденото през 2007 г. “Указание за подбор на архивни документи за създаване на Дигитален архив”, посочените документи образуват методическа основа, осигуряваща единни критерии, принципи, изисквания и инструкции за подбора, изготвянето, проверката и корекциите на дигиталните обекти. Документите, регламентиращи изготвянето на дигиталните обекти и метаданните, тяхната проверка и корекциите на дигиталните образи, са интегрирани в проекта на новата информационна система на държавните архиви, разработен през 2009 г.

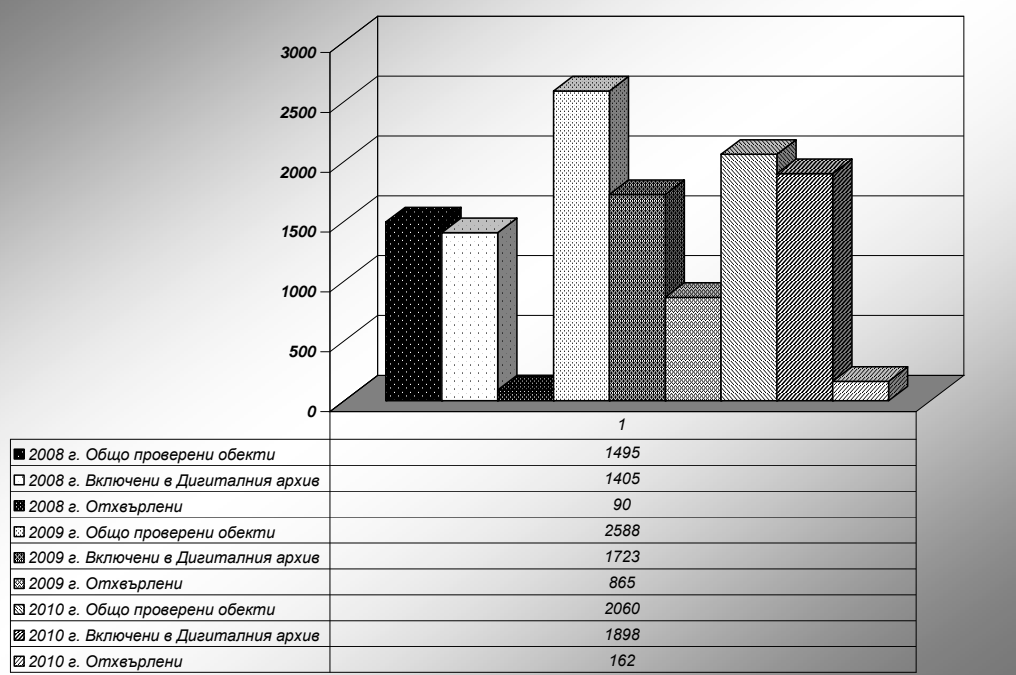
За пълното обхващане на всички основни процеси е необходимо още изготвянето на документи, регламентиращи съхранението, опазването, използването и разпространението на дигиталните обекти, а също и развитие на методиката на изготвяне на дигитални образи в областта на управлението на цветовете (color management) и трансмисивното сканиране. Разработването на част от тези документи е свързано с внедряването на новата информационна система на държавните архиви.

Попълването на базата на Дигиталния архив продължава трета година. Териториалните архиви и ДВИА извършваха подбор на архивни документи за дигитализация, изготвяха дигиталните обекти и съответните метаданни и извършваха необходимите корекции. Дейностите по проверка на качеството на дигиталните обекти, изготвяне на предписания за корекции, оказване на методическата помощ, поддържане на отчетност се извършваха от отдел “Информационни технологии и дигитализация” (ИТД) в Дирекция “Информационни технологии, реставрация, консервация и микрофилмиране“. Отделът изготви дигиталните обекти от документи, съхранявани в ЦДА и ТА–София, а също и част от обектите от документи, съхранявани в ТА–Перник, като подборът на документите и изготвянето на метаданните се извърши в съответните архиви. В отдел “ИТД” беше извършена проверка на цялата натрупана досега база на Дигиталния архив и на тази основа се изготвиха списъци с включените дигитални обекти по архиви.

За основа на данните за попълване на базата са взети получените в отдел “ИТД” дигитални обекти.

През 2010 г. от архивите в страната бяха изготвени общо 2060 дигитални мастер обекта (дигитализирани архивни документа), съдържащи 7208 файла с дигитални мастер образи с общ обем 701956 МБ. Всички файлове преминаха през проверка на качеството. След проверката, в базата на Дигиталния архив бяха включени 1898 дигитални обекта, съдържащи 6826 файла с обем 681850 МБ. Не бяха получени дигитални обекти, изготвени от документи на съхранение в четири архива: Силистра, Враца, Търговище и Пловдив. За липсата на дигитализирани документи, съхранявани в ТА–Враца, обяснението е липсата на скенер, а за ТА–Търговище – прекратяването на служебното правоотношение на служителя, ангажиран досега с дейностите по дигитализация. Отчетените в приложената таблица обекти за архивите в Търговище и Пловдив са изготвени през 2009 г., но са получени и проверени през 2010 г. Разпределението на изготвените дигитални обекти по архиви е посочено в **Таблица № 9**, а сравнителните темпове на нарастване – в диаграмата.

Попълване на базата на Дигиталния архив 2008-2010

Както се вижда от диаграмата, общият брой изготвени дигитални обекти (2060) е по-малък в сравнение с 2009 г. (2588), но трябва да се отчете, че през 2010 г. всички обекти бяха изготвени изцяло от служители на ДАА, докато през 2009 г. 32% от всички обекти или 827 обекта бяха изготвени от студенти от ЮЗУ “Неофит Рилски” в рамките на проекта “Научно-информационен комплекс “Дигитални архиви”. Същевременно броят на отхвърлените и некоригирани обекти през 2010 г. е 162 (8%), докато през 2009 г. е бил 865 (33%), което показва рязко повишаване на качеството, поради което броят на включените в Дигиталния архив обекти през 2010 г. (1898) е най-голям от трите години на попълване на базата.

От всички изготвени през 2010 г. обекти, в отдел “ИТД” (от трима служители, извършващи дигитализация) бяха изготвени 602 обекта (29%) с 3499 файла с дигитални образи с обем 493983 МБ. От тях: дигитализирани документи, съхранявани в ЦДА – 484 обекта с 5897 файла с 452075 МБ; дигитализирани документи, съхранявани в ТА–София – 109 обекта с 476 файла с 34460 МБ; дигитализирани документи, съхранявани в ТА–Перник – 7 обекта със 117 файла с 6108 МБ; дигитализирани документи, съхранявани в ТА–Видин – 2 обекта с 9 файла с 1340 МБ. От дигитализираните документи, съхранявани в ЦДА, 143 документа бяха подадени планоно от дирекцията, а останалите бяха дигитализирани във връзка с изпълнение на различни задачи. Всички изготвени в отдела дигитални обекти бяха включени в базата на Дигиталния архив. На този етап броят на изготвените в отдел “ИТД” дигитални обекти е ограничен единствено от броя на подаваните от архивите документи със съответните метаданни, като настоящият капацитет на отдела позволява значимо повишаване на броя изготвени дигитални обекти. Количествените показатели, постигнати от отдела, в никакъв случай не могат да служат като основа за преценка на капацитета на архивите в страната, защото при тях с дигитализация са ангажирани служители, чиито служебни задължения и работни планове в по-голямата си част включват и други задачи.

Общо за трите години, в базата на Дигиталния архив са включени 5026 дигитални мастер обекта (дигитализирани архивни документи) с 24129 файла с дигитални образи.

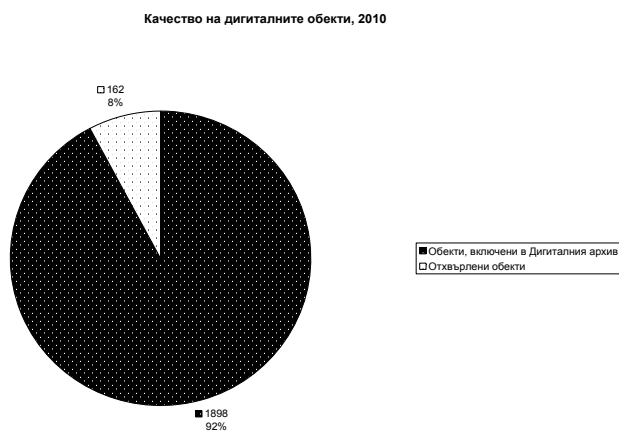
Като организационен недостатък на дейностите по изграждане на базата на Дигиталния архив може да се посочи неритмичното изпращане на дигиталните обекти за проверка. Много от архивите изпратиха изготвените от тях обекти в края на 2010 г., а обектите на няколко архива бяха получени дори в началото на 2011 г. Това силно затруднява съвременната проверка на качеството и коригирането на отхвърлените обекти и освен това е предпоставка за мултиплициране на грешки. Показателно е, че най-голямо подобрене на качеството има при архиви, които изпращат по-често дигитални обекти за проверка.

На основата на част от изготвените през периода 2008–2010 г. дигитални мастер обекти, през 2010 г., за целите на използването в отдел “ИТД” бяха изготвени 4009 производни дигитални обекта с 15893 файла с дигитални образи. През 2011 г. ще бъдат изготвени производни обекти от всички налични в базата мастер обекти.

Основните теми за подбор на архивни документи за дигитализация бяха “История на държавното и местно устройство и управление 1878–1944 г.” и “Българска екзархия”. Освен тези теми, съобразно спецификата на съхраняваните документи и в съответствие с “Указание за подбор на архивни документи за създаване на Дигитален архив”, бяха дигитализирани и документи по други теми. От съхраняваните в ЦДА документи бяха дигитализирани албуми с висока историческа и художествена стойност от фонд № 3К (“Монархически институт”) и междудържавни договори и конвенции, чието интензивно използване застрашава тяхното физическо състояние, рисунки и акварели на художничката Бистра Винарова, архивни документи, включени в списъците за специално съхранение, както и документи, предназначени за подготовка на документални изложби по различни теми: “Екзархията е Отечество”, “Костур и Костурско 1878-1913 г.” и др. В ДВИА бяха дигитализирани документи по темата “Неизвестният съюзник. България в първата световна война” и документи, свързани с Ньойския договор. От ТА–София бяха предадени за дигитализация архивни документи, свързани с изграждането и благоустройството на столицата, включително архитектурни планове на известни сгради, като Княжеския дворец и Държавната печатница, дейността на столичния кмет инж. Иван Иванов, с дейността на културно-просветни организации като дружество “Славянска беседа” и др. В териториалните архиви бяха дигитализирани документи по теми като: “Административен окръг Струмица (1913–1919)”, “130 години НХГ “Св. св. Кирил и Методий” (бивша Солунска) – Благоевград” (ТА–Благоевград); “70 години от подписване на Крайовската спогодба” (Териториални архиви – Велико Търново и Варна), “Автомобилен и железопътен транспорт” (ТА–Варна); “125 г. от Съединението и Сръбско-българската война”, “100 г. от рождението на Борис Делчев”, “200 г. от рождението на Стефан Захариев”, “155 г. от рождението на Константин Величков” (ТА–Пазарджик); “Развитието на минното дело в Перник”, “Бялата емиграция в Перник” (ТА–Перник); “Втора световна война” (ТА–Монтана), “Воден синдикат “Осъм”, “Ловешкият покрит мост” (ТА–Ловеч), “История на държавното и местно устройство и управление след 1944 г.” (ТА–Добрич) и др.

Като цяло, с изключение на няколко архива, през 2010 г., качеството на изготвяне на дигиталните обекти рязко се повиши. От общия брой изготвени обекти (2060), броят на отхвърлените и некоригирани обекти е 162 обекта (8% от изготвените обекти), съдържащи 382 файла с дигитални образи (5% от изготвените файлове) и обем 20106 МБ (3% от общия изготвен обем). За сравнение, през 2009 г. броят на отхвърлените и некоригирани обекти е 865 дигитални обекта (33% от изготвените обекти), съдържащи 2720 образа (26% от изготвените образи). Дори ако към отхвърлените през 2010 г. обекти се прибави броят на отхвърлените, коригирани и след това включени в Дигиталния архив обекти (т.е. ако се отчетат всички допуснати грешки – коригирани и некоригирани) – 86 обекта със 140 файла и обем 8133 МБ, общият брой на грешките (отхвърлени обекти) става 248 обекта

(12%) с 522 файла (7%), което не променя по никакъв начин съотношението и отново е многократно по-малко от 2009 г. Диаграмата показва качеството на дигиталните обекти, изготвени през 2010 г., изразено като съотношение между включените в Дигиталния архив и отхвърлените дигитални мастер обекти.

Основните причини за наблюдаваното повишаване на качеството са следните:

1. Натрупването на опит и умения от служителите, ангажирани с дейностите по дигитализация.

2. Усвояването на методиката за изготвяне на дигитални обекти.

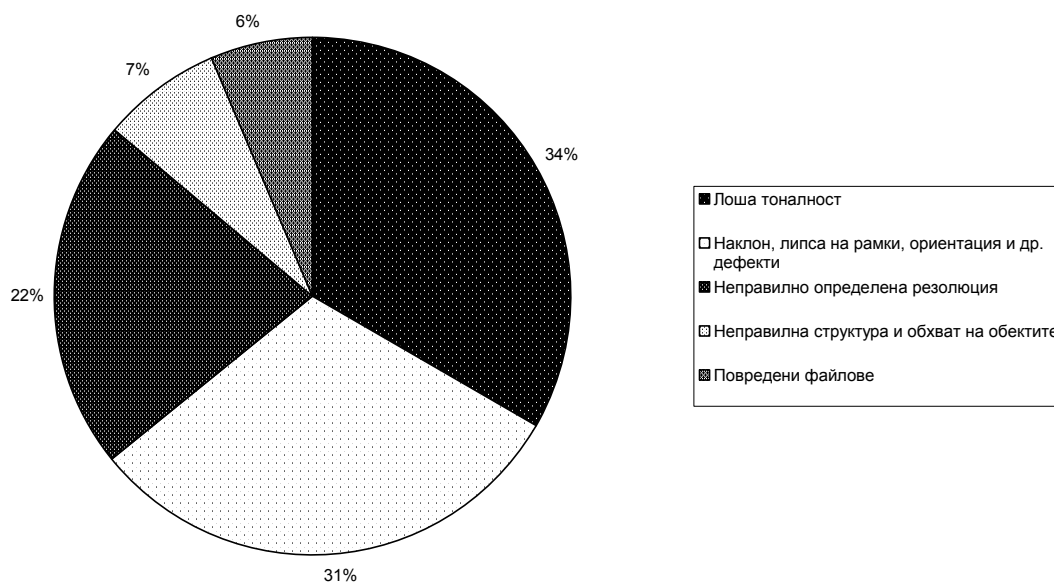
3. Своевременната проверка на качеството и изпращане на предписания за корекции, съпроводени с методически указания за преодоляване на грешките, което не позволи развитието на значими процеси на мултиплициране на грешки. Процесите на проверка и корекции бяха също и форма на обучение на служителите, чрез която те на практика развиваха уменията и опита си. Това беше допълнено от извършването на тестове и методически консултации за конкретни случаи, като например в ТА–Добрич, които дадоха много добри резултати.

Утвърждаването в края на годината на комплекса от методически документи, детайлно регламентирани и описващи основните дейности, свързани с изграждането на Дигиталния архив, допълнително ще спомогне за подобряване на качеството на изготвяните обекти и ще намали разхода на време за проверка и корекции на дигиталните образи.

Основните грешки и несъответствия, станали причина за отхвърляне на обекти, могат да се групират в няколко основни категории (съотношението между тях е илюстрирано от диаграма), като се отчита, че в някои случаи отхвърлените обекти имат по повече от едно несъответствие. Най-голям процент – 34% от грешките, станали причина за отхвърляне на най-голям брой дигитални обекти, са свързани с лошата тоналност, изразяваща се в преекспониране на образите, отрязване на детайли от източника в светлата (в по-голямата част от случаите) и/или в тъмната част на тоналния обхват, пресилване на някой от цветните канали. В най-голяма степен такива дефекти в тоналността са характерни за архивите в Русе, Бургас и Кърджали, но се срещат в различна степен и при обектите, изготвени в други архиви, като Смолян, Габрово, Перник. Най-вероятните причини са свързани с недопустимото включване на инструменти за автоматична корекция, прилагането на недопустими инструменти за корекция с малки възможности за контрол, като не могат да се изключат и недостатъци на скенерите и сканиращия софтуер. С незначителни изключения, тези несъответствия се наблюдават само при дигитални образи, изготвени от архиви, които не разполагат със скенер “Microtek ScanMaker 9800 XL” А3. От друга страна, архиви като Стара Загора и Велико Търново изготвяха образи с

много добра тоналност, въпреки че не разполагат с такъв скенер. Следващите по значимост несъответствия – 31%, са изцяло свързани с недостатъчната прецизност в процеса на сканиране – наклон на образите, отрязване на части от източниците в образите, липса на рамки, неправилна ориентация, външни детайли в образите. За преодоляването им е достатъчно само по-голямо внимание и прецизност на операторите. Значителна част – 22% от обектите, са отхвърлени и поради неправилно определена резолюция. Тази грешка е изцяло от субективен характер и се дължи на неправилно прилагане на методиката и недостатъчна прецизност при сканирането. С относително малък дял – 7%, са несъответствията, дължащи се на неправилно определяне на структурата и обхвата на дигиталните обекти: разделяне на един документ в различни обекти, непълно представяне и нарушаване целостта на документи, включване на различни документи в един обект. През 2010 г. се наблюдава значително намаляване на този тип грешки в сравнение с предишните години. Причината, която е с най-малък дял (но все пак смущаващо висок) за отхвърляне на дигитални обекти – 6%, са повредени файлове на изпратения за проверка носител. За избягване на отхвърляне на обекти по тази причина е достатъчно да се прави проверка на файловете на подготвените за изпращане дискове.

Основни грешки при дигиталните обекти

Като се изключат обектите, изготвени в отдел “ИТД”, които се изготвят при постоянен текущ контрол на качеството и при които няма отхвърлени обекти, с най-устойчиво високо качество е работил ГА–Ловеч със само една допусната грешка от 92 изпратени за проверка дигитални обекта.

Освен от дигиталните образи, другият основен елемент, от който зависи качеството на Дигиталния архив е качеството на метаданните. Поради решаващото значение, което имат метаданните за идентифицирането, управлението, използването, съхранението и опазването на дигиталните обекти, те подлежат на проверка с не по-малко внимание от дигиталните образи, като проверката на метаданните е неразделна част от проверката на всеки дигитален обект. При изготвянето на метаданните, както и при дигиталните образи, през годината имаше значително подобряване на качеството, но въпреки това все още не са преодоляни някои несъответствия с методиката за архивно описание, особено в

заглавията на архивните документи като: липса на вид на документа (най-често при снимките), прекалено дълги и детайлни описания, неправилно изписване на датата на създаване на документа и др. Трябва да се отбележи, че тези случаи са значително по-малко, отколкото през 2008 и 2009 г.

В някои случаи в метаданните се допускаха методически грешки, като например посочване на стойности, идентифициращи отделен документ в полето за най-високото ниво на описание – “№ на фонд” (в някои случаи на описание на снимки) или вписване на други нерегламентирани в архивната методика стойности. Това, освен че само по себе си е нарушение на основни принципи на методиката за архивно описание и не подлежи на автоматизация, говори за по-сериозни методически проблеми, свързани с фондирането, поради което са необходими и мерки за корекции в тази област. До предприемането на такива мерки трябва да се прекрати дигитализацията на документи, които не са обработени в съответствие с архивната методика.

През 2010 г. останаха нерешени някои от основните проблеми при изграждането на Дигиталния архив на агенцията. Един от най-съществените от тях е липсата на софтуер за управление на дейностите по изготвяне, контрол на качеството, съхранение, опазване, достъп и разпространение на дигиталните обекти и съответните метаданни и на хардуерни ресурси за техния трансфер и съхранение. Тази липса възпрепятства използването и достъпа на служители на агенцията и външни потребители до натрупаната досега база и освен това води до неефективно изразходване на ресурси при изготвянето и управлението на обектите и метаданните, недостатъчна надеждност на процесите, риск от дублиране на дейности и дигитализирани документи, липса на връзка между метаданните и дигиталните обекти, несигурност на натрупаната база.

Другият нерешен и през 2010 г. проблем остава липсата на достатъчно сканираща техника с подходящи параметри. През годината не са доставени нови скенери с формат А3 за архивите в страната и към момента, с изключение на отдел “ИТД” (който освен със скенери А3, разполага и с единствения в агенцията бук скенер “Bookeye 3” с формат А1), само 9 архива разполагат със скенери с формат А3 “Microtek ScanMaker 9800 XL”. В две от регионалните дирекции – Велико Търново и Бургас – нито един от отделите “Териториален архив” не разполага с такъв скенер. Освен това има случай (ТА–Разград), в който скенерът е бракуван след повреда и невъзможност да бъде ремонтиран. Това принуждава архивите да използват неподходящи за Дигиталния архив скенери с формат А4, предназначени за административни нужди или да транспортират документите за сканиране до архиви, разполагащи с подходящи скенери, което затруднява подбора на архивни документи за дигитализация и в някои случаи не позволява постигане на необходимото качество.

Като обобщение може да се отбележи, че за разлика от 2008 и 2009 г., които бяха определени като експериментален период, включващ създаване и прецизиране на методическата основа и развитие на основни умения и опит у служителите, през 2010 г. дейностите по изграждане на Дигиталния архив на агенцията вече придобиха рутинен характер. Този извод се основава на рязкото подобряване на качеството на изготвените дигитални обекти през годината. Оттук нататък развитието може да се основава на внедряването на софтуера за управление на дейностите по дигитализация като интегрална част от новата информационна система на държавните архиви, защото колкото по-рутинни и интензивни стават дейностите по изготвяне на дигиталните обекти, толкова по-неефективно и проблематично става тяхното управление, контрол, съхранение, опазване и използване. Докато проблемите с осигуряването на подходящи скенери и повишаването на квалификацията могат да се решават постепенно, без това да възпрепятства в значителна степен дейностите по изграждане Дигиталния архив, липсата на софтуер и съответните ресурси за съхранение и трансфер на данните принципно

възпрепятстват по-нататъшното му развитие и не позволяват постигането на основните му цели. На практика, основно поради този проблем, изграждането на Дигитален архив остава дейност, затворена в рамките на Държавна агенция “Архиви”, чиито резултати са недостъпни за външните потребители, архивната общност и другите институции, свързани с културното наследство.

През отчетния период беше извършено: администриране на компютърната мрежа на ДАА, на защитната стена и антивирусния софтуер на мрежата, на деловодната програма Archimed; обезпечаване на безпроблемната работа на всички потребители на локалната компютърна мрежа в ДАА; инсталиране на необходимия за служебно ползване софтуер на компютрите в мрежата на ДАА; обезпечаване на хардуерния сервиз на компютърната техника; обслужване на тарифиращия и лимитиращ софтуер към телефонната централа SIEMENS HiCom150 Pro.

Съгласно решението на ръководството на агенцията и новия Устройствен правилник, наред с Централната лаборатория по **реставрация и консервация на архивните фондове** и тази на ДВИА съществуват 5 регионални лаборатории в новосформираните регионални дирекции.

През 2010 г. Централната лаборатория по реставрация, ДВИА и 5-те регионални лаборатории изпълниха заложените планови показатели за дейността си (**Таблица № 10**). Извършеното реструктуриране и намаляване на числения състав на реставраторите допринесе за спад на обема от реставрирани документи.

При план 51 922 листа архивни документи са реставрирани 54 091 листа. От тях 43 205 са с I и II степен на увреденост. На 8717 листа е извършена ”малка реставрация”. Данните сочат, че планът е изпълнен. Основен принос за това имат 5-те регионални лаборатории по реставрация, осигурили по-дълготрайното съхранение на тежко увредените документи, а също така и колегите, които извършват така наречената ”малка реставрация” в ДВИА и териториалните архиви.

В Централната лаборатория се приемат и реставрират предимно документи от I категория на увреденост. При годишен план 16 000 листа са реставрирани 17 923 листа. Голяма част от архивните документи са от най тежка категория – голямоформатни карти върху паус на ТА–Хасково. Изработени ръчно са 15 броя кожени корици на опис-декларации на териториалните архиви в Плевен, Кюстендил, София и ЦДА. По спешност са реставрирани документи за изложби и за ползване от читатели, също така са почистени и реставрирани маслени портрети от фонд 762К. Специалист от лабораторията участва в огледа на “Еврейски документи (колекция)” от фонд 1568К. Извършена е полистна дезинфекция и реставрация на 20 от книгите, които бяха разкъсани и заразени с плесени. В изолирано помещение на ул. “Московска” № 5 са отделени силно повредените и заразени книги, на които ще бъде направена допълнителна дезинфекция и реставрация. Всички останали книги са дезинфекцирани полистно и са прехвърлени в нови кутии.

Приетите от апартамента на Симеон Радев маслени портрети бяха почистени и обезпрашени, реставрирани бяха и негови ръкописи. Установено бе, че новопостъпилите архиви на Теодор Димитров са увредени в архивохранилището в кв. Биримирци. Това наложи тяхното извънредно обработване.

Извънпланово беше извърши обработка на увредени документи от Архива на МВР. До този момент са констатирани 50 кутии със силно пострадали досиета, които се нуждаят от допълнителна дезинфекция и реставрация.

Наред с това се работи и по сключените договори за реставрационни услуги срещу заплащане на Националния литературен музей и Музея на София. Чрез листоотливане бяха реставрирани 2 старопечатни и 1 ръкописна книга, на които бяха направени и кожени подвързии. Реставрирани са голямоформатни планове на проф. Мусман за гр. София от 1938 г. По частна поръчка е извършена също реставрация на кадастрален план на с. Обеля.

Продължава добрата практика за демонстриране пред студенти от СУ “Св. Климент Охридски” на начина на работа с листоотливната техника и ламинатора в Централната лаборатория на ДАА.

И през този отчетен период при паспортизацията на архивните фондове бяха регистрирани нови документи, подлежащи на реставрацията поради лошото им физическо състояние, причинено от недобрите условия на съхранение на документите.

Макар и неокончателни, данните за състоянието на архивните фондове показват, че от реставрацията се нуждаят около 905 000 броя листа. Не е възможно да бъдат дадени окончателни данни поради факта, че условията в архивохранилищата се менят, което води допълнително до нови увреждания и до промяна на категорията на увредените документи.

Голяма част от оборудването на лабораториите по реставрацията и консервацията е морално остаряло. Необходимо е да се направи оглед на закритите реставрационни ателиета и наличните там инструменти и годна техника да се предоставят на работещите ателиета. Наред с това се констатира, че оборудването е неравномерно разпределено съобразно новата структура на агенцията. Това налага по-подробен анализ и проверка на място на лабораториите с цел подобряване на качеството на реставрационно-консервационните процеси.

Въпросът с кадрите-реставратори стои открит за решаване. Това е специфична дейност, която изисква специална подготовка. Проблемът може да бъде решен със съвместните усилия на агенцията, Националната библиотека “Св. св. Кирил и Методий”, Химико-технологичния университет и Националната художествена академия. Съществуват неизползвани резерви, а има и възможност за усвояване на средства по европейските програми за финансиране на обучението.

При микрофилмирането на документите през годината бяха изработени 249 050 броя кадри негатив и същият брой кадри позитив (**Таблица № 10**). Функционираше само Централната фотолаборатория. Заснети бяха документи за Застрахователен фонд на териториалните архиви във Враца, Кърджали, Ловеч, Видин, Варна, Бургас, София и ЦДА. Направени бяха по спешност 1006 броя принтер-копия за граждани по проекта за “Одринска Тракия”; снимки на картините и къщата на Симеон Радев; снимки от изложбите “150 години Българска екзархия”, 20 години вестник “Демокрация”, “Габрово и Габровци”, XXI Народно Събрание (портрети). Заснети са картините от ф. 762К, също така и таблата от всички изложби. В края на годината бяха микрофилмирани бюлетини за съдимост срещу заплащане по договор, подписан с Районен съд – Търговище.

През отчетния период някои териториални архиви отделиха време и за реализиране на дейности, пряко свързани с изграждането на Застрахователния фонд – обработка на заснетите вече микрофилми и проверка на физическото състояние на отдавна заснетите. По първата задача работиха архивите във Враца, Варна, Ямбол и ЦДА, като общо бяха обработени 175 842 кадри негатив и 354 187 кадри позитив. Единствено ТА–Смолян е проверил състоянието на Застрахователния фонд на общо 152 320 броя кадри негатив и 152 320 броя кадри позитив. Усилията в тази насока следва да продължат, особено в архивите, чиито микрофилми все още не са обработени изцяло и не е извършвана проверка.

С приемането на новия Устройствен правилник на Държавна агенция “Архиви” в Дирекция „Административно-правна дейност и управление на собствеността” (АПДУС) бяха създадени нови структурни административни звена: отдел “Управление на собствеността”, отдел “Управление на проекти”, отдел “Капитално строителство” и отдел “Правен”. Така структурирани, отделите в дирекцията имаха по-добра координация при изпълнение на възложените задачи и при изготвяне на необходимата информация. В структурата на дирекция “АПДУС” бяха включени нови дейности – управление на

собствеността, включена по стария Устройствен правилник в структурата на дирекция “ФСДУСЧР”, и новата за ДАА дейност по изготвяне и управление на проекти. Създаването на структурно звено с отговорности по разработването на документи за кандидатстване за финансиране на проекти от европейски и др. фондове е от съществено значение за финансирането на проекти за архивната дейност и обучението на специалисти от ДАА. Единственият проект обаче, спечелен през годината е резултат от работата на Регионална дирекция “Архиви” – Велико Търново и областната администрация. Той е свързан с проекта “Красива България” – Велико Търново. Отделът, който бе създаден в структурата на дирекция “АПДУС” не успя да реализира нито един проект и не оправда предназначението си. Не бе използван професионализмът на специализираната администрация. Проектните предложения не почиваха на анализ на конкретните нужди на архивната система, нито отговаряха на изискванията на финансиращите програми.

Новата структура на дирекцията даде възможност за чувствително оптимизиране на разходите, свързани с поддръжката на собствеността и административната дейност. Регламентирана бе ежемесечната информация, свързана със стопанисване и управление на собствеността, което дава възможност за бързо и своевременно реагиране по даден проблем.

Обособяването на дейността по **управление на собствеността** в дирекция “АПДУС” доведе до подобряване на процеса по управление и контрола на дейностите по съставянето на актовете за собственост, както и до по-добро управление на държавната собственост.

През 2010 г. бяха проведени 26 процедури по Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки по предварително изготвен и утвърден годишен план и бяха сключени договори за тяхното изпълнение.

За отчетния период, с цел по-ефективното управление на публичната държавна собственост, предоставена за изпълнение на функциите на ДАА и на частната държавна собственост (ведомствен жилищен фонд и ателиета, предоставени за ведомствени нужди на ДАА), бяха създадени “Главен регистър за държавна собственост на ДАА”, “Спомагателен регистър за публична държавна собственост” и “Спомагателен регистър за частна държавна собственост”. Регистърът отговаря на изискванията, утвърдени от министъра на регионалното развитие и благоустройството, на основание Закона за държавната собственост (ЗДС). Определено бе длъжностно лице, експерт за поддържането в актуалност на регистрите.

Разработени и утвърдени бяха Вътрешни правила за ползване на служебния и автомобилен транспорт в ДАА.

Цялостната дейност по управлението на имотите бе извършено при спазване на нормативно-устройствените правила и критерии в ЗДС и Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост (ППЗДС), Закона за счетоводството, Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор.

Приходите от отдадените имоти под наем за отчетния период са в пъти повече от предходни години в цена за кв.м. За всеки един имот бяха разплатени и изчистени стари задължения от 2005 г. до края на 2010 г. и към този момент такива няма.

През 2010 г. продължиха усилията за подобряване условията за съхранение и опазване на архивните документи. Голяма част от съществуващите хранилища не отговарят на приетите стандарти и изисквания за съхранение на архивни документи, а това води до тяхното унищожаване. Затова използваният за съхранение на архивни документи сграден фонд трябва да осигури административните и архивохранилищни нужди от помещения, отговарящи на определени технически изисквания и параметри за работа, съхраняване и опазване на архивни документи.

През 2010 г. ДАА инициира преписка с Министерство на регионалното развитие и благоустройството № 03-08-255/16.04.2010 г. за безвъзмездно предоставяне на сгради публична държавна собственост, на основание чл.15 от Закона за държавната собственост, за нуждите на държавните архиви в Шумен и Ст. Загора. Направен беше анализ на съществуващото положение на сградния фонд на ДАА. Предприети бяха стъпки за разделяне на парцел в ТА–Хасково с цел неговата оптимизация и съответствие с изискванията и нуждите от архивохранилищна площ.

За изразходване на предоставени средства за 2010 г. по придобиване на дълготрайни материални активи, основен ремонт и капиталов трансфер на ДА “Архиви”, утвърденият бюджет на агенцията, съгласно ЗДБРБ за 2010 г. в частта “капиталови разходи” е 191 888 лв.

Осъществен бе основен ремонт на дълготрайни материални активи на стойност 140 733 лв., включващ изпълнението на следните обекти:

- Ремонт на абонатна станция и ОВ инсталация в сградата на ДАА – 12 820 лв. С изпълнението на поръчката в сградата се подобри топлоснабдяването и се реализира икономия при заплащане на топлинна енергия.
- Подмяна на ел. инсталация и ремонт на помещения в архивохранилищна сграда на ТА–В.Търново на стойност 28 454 лв. С горното бяха изпълнени противопожарните разпореждания на обекта, извършен бе ремонт на покрив и архивохранилищни помещения.
- Изработен инвестиционен проект “Архитектура на изложбена зала и фойе в сградата на ДАА” на стойност 1860 лв. С реализирането на проекта ще се постигне по-добро функционално използване на изложбената зала.

Изпълнени бяха аварийни ремонти на покриви в сгради на териториални архиви, както следва: ТА–Шумен – 16 487 лв.; ДВИА – 9655 лв.; ТА–Смолян - 7076 лв.; ТА–Сливен – 18 646 лв.; ТА–Благоевград – 26 567 лв.; ТА–Ст.Загора – 7551 лв.; ТА–Перник – 921лв.; ТА–Видин” – 3233 лв.

- Изграждане на водопроводна шахта в ТА–Смолян – 2108 лв., с което се осъществи включването на сградата към новоизградената водопроводна мрежа.
- Отводнена асансьорна шахта в ДВИА – 618 лв.
- По предписание на РС ПАБ, подменени осветителните тела в архивохранилища, находящи се в сграда на ТА–Пазарджик – 4 377 лв.
- Заснемане на терен и сграда на ТА-Хасково – 360 лв., с цел последващо изработване на ЧИ на ПУП.

Във връзка с придобиването на компютри и хардуер за нуждите на ДАА бе доставено компютърно оборудване на стойност 7650 лв.

През годината бе придобито оборудване от машини и съоръжения на стойност 31 869 лв.

- За повишаване на противопожарната безопасност на архивохранилищата в ТА–Ловеч бе изградена ПИИ – 6472 лв.
- Изграден бе СОТ в архивохранилищна база на ТА-Разград – 3000 лв.
- С цел икономии на средства за отопление, съобразно числения състав и даденостите на сградния фонд на териториалните архиви, бяха закупени 43 бр. инверторни климатици, разпределени в 28 териториални архива, на стойност 22 397 лв.

Придобит бе и стопански инвентар на обща стойност 11 634 лв.

- Доставено бе офис обзавеждане на читални и кабинети в сградата на ДАА на стойност 11 634 лв. С новото офис обзавеждане се подобриха условията в читалните и кабинетите на служителите, което има социален ефект.

Няма изразходвани средства за текущи ремонти. Проведени бяха процедури по Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки.

За преодоляване проявите на икономическата криза в бюджетната сфера на страната бяха възприети и наложени мерки и ограничения, които се отразиха и на **бюджетните разходи на ДА “Архиви”**. Разходната част на бюджета на ДАА за 2010 г. беше значително намален спрямо приетия бюджет за 2009 г.

Изменение на обобщения бюджет на ДА “Архиви”

Наименование	2009 г.	2010 г.
ПРИХОДИ		
Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	600 000	600 000
Помощи, дарения от страната	17 057	10 000
Помощи, дарения от чужбина	38 617	7 007
РАЗХОДИ		
Заплати и възнаграждения за персонала, нает на трудови и служебни правоотношения	4 176 024	3 704 000
Допълнително материално стимулиране и други допълнителни възнаграждения	858 000	120 000
Други възнаграждения и плащания на персонала	467 853	768 000
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	1 207 354	1 080 199
Издръжка	918 530	772 920
Капиталови разходи	661 720	191 888

Намаленият финансов ресурс в бюджета за 2010 г. наложи формирането на приоритети и налагане на допълнителни мерки за финансови ограничения на разходите за администрацията и строга финансова дисциплина по отношение на бюджета на ДАА.

Допълнително много тежко се отразиха на разходната част от бюджета на ДАА за 2010 г. останалите неплатени стари задължения за данък сгради и такса битови отпадъци за сградите на ДАА, някои от тях неплащани от 2003 г., възлизащи на сума в общ размер на 140 000 лв., и направеният акт за начет от страна на НАП за сума в размер на 684 972,42 лв.

Всички стари данъчни задължения, неплащани в продължение на години, включително и задълженията за 2010 г. бяха платени до края на м. май 2010 г., а сумата от начета беше платена изцяло за сметка на бюджета на ДАА, без да е предоставян допълнителен трансфер от ПРБК.

Изменение на обобщения отчет на ДАА

ПРИХОДИ				
		ОТЧЕТ 2009	ОТЧЕТ 2010	
		г.	г.	
			РАЗЛИКА	
24-00	ПРИХОДИ И ДОХОДИ ОТ СОБСТВЕНОСТ	326 681	194 759	-131 922
24-04	Нетни приходи от продажби на услуги	277 235	124 370	-152 865
24-05	Приходи от наеми	49 446	70 389	20 943
25-00	ДЪРЖАВНИ ТАКСИ	295 000	143 032	-151 968
25-01	Такси за административни услуги	295 000	143 032	-151 968
36-00	ДРУГИ НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	432	2 608	2 176
36-19	Други неданъчни приходи	432	2 608	2 176
37-00	ВНЕСЕНИ ДДС И ДРУГИ ДАΝЪЦИ	-30 541	-22 483	8 058
37-01	ДДС	-26 711	-20 156	6 555
37-02	Внесен данък върху приходите	-3 830	-2 327	1 503
40-00	ПОСТЪПЛЕНИЯ ОТ ПРОДАЖБА НА НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	18 246		-18 246
40-22	Постъпления от продажба на сгради	18 246		-18 246
45-00	ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ ОТ СТРАНАТА	25 717	28 460	2 743
45-01	Текущи дарения от страната	25 717	28 460	2 743
46-00	ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ ОТ ЧУЖБИНА	38 617	7007	-31 610
46-30	Текущи дарения от чужбина	38 617	7007	-31 610
99-99	ОБЩО ПРИХОДИ	674 152	353 383	-320 769
РАЗХОДИ				
		ОТЧЕТ 2009Г.	ОТЧЕТ 2010Г.	РАЗЛИКА
01-00	ЗАПЛАТИ И ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ	3 524 288	2 989 864	-534 424
01-01	По трудови правоотношения	759 537	587 215	-172 322
01-02	По служебни правоотношения	2 370 477	2 248 298	-122 179
01-09	Допълнително материално стимулиране и други	394 274	154 351	-239 923
	допълнителни възнаграждения			0
02-00	ДРУГИ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ И ПЛАЩАНИЯ ЗА ПЕРСОНАЛА	467 853	621 130	153 277
02-01	Нещатен персонал по трудови правоотношения	159 123	129 699	-29 424
02-02	Персонал по извънтрудови правоотношения	28 375	63 984	35 609

02-05	СБКО , Облекло и други	114 049	76 527	-37 522
02-08	Обезщетения с характер на възнаграждение	153 521	330 590	177 069
02-09	Други плащания и възнаграждения	12 785	20 330	7 545
05-00	ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	1 045 603	1 445 941	400 338
	ОТ РАБОТОДАТЕЛЯ			0
05-51	ДОО	715 771	1 096 007	380 236
05-60	Здравно-осигурителни вноски	274 139	285 812	11 673
05-80	Допълнително здравно осигуряване	55 693	64 122	8 429
10-00	ИЗДРЪЖКА	918 530	1 114 762	196 232
10-11	Храна	189		-189
10-12	Медикаменти	25	171	146
10-13	Постелен инвентар и облекло	1 033		-1 033
10-14	Учебни и научно-изследователски разходи	11 145	4 465	-6 680
10-15	Материали	117 369	210 595	93 226
10-16	Вода , горива и енергия	299 485	250 933	-48 552
10-20	Външни услуги	336 106	272 693	-63 413
10-30	Текущ ремонт	16 830	349	-16 481
10-40	Платени данъци , мита и такси	11 301	308 238	296 937
10-51	Командировки в страната	24 232	23 935	-297
10-52	Командировки в чужбина	15 495	20 843	5 348
10-62	Застраховки	16 913	20 635	3 722
10-69	Други финансови услуги	140		-140
10-91	Други разходи за СБКО	1 049		-1 049
10-92	Глоби , неустойки , лихви	82		-82
10-98	Други разходи	67 136	1 905	-65 231
46-00	Разходи за членски внос	0	1 956	1 956
51-00	ОСНОВЕН РЕМОНТ НА ДМА	465 107	140 733	-324 374
52-00	ПРИДОБИВАНЕ ДМА	187 583	51 155	-136 428
52-01	Придобиване на компютри и хардуер	14 326	7 652	-6 674
52-03	Друго оборудване машини и съоръжения	134 157	31 869	-102 288
52-04	Придобиване на транспортни средства	39 100		-39 100
52-05	Придобиване на стопански инвентар		11 634	11 634
53-00	ПРИДОБИВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНИ ДА	9 030		-9 030
53-01	Придобиване на програмни продукти	9 030		-9 030
				0
99-99	ОБЩО РАЗХОДИ	6 617 994	6 365 541	-252 453

Допълнителни непланувани разходи в бюджета на ДАА за 2010 г., които бяха платени през м. март, април и май, бяха обезщетенията на съкратените 86 щатни служители и 6 служители от извънсписъчния състав на агенцията. Платените суми за

дължимите обезщетения възлизат на 120 000 лв. За обезпечаване на сумата за дължимите обезщетения на съкратените и пенсионираните служители на ДАА, възлизаща на 183 000 лв. бе взето решение, през първото полугодие на 2010 г. да не се плаща ДМС на служителите, а сумата от този параграф да бъде прехвърлена за плащане на обезщетенията.

За отчетния период бяха своевременно изготвяни и предоставяни на ПРБК ежемесечни, тримесечни и годишни отчети, както и ежемесечно подаване на информация в НАП (Обр. 1).

Разработени и утвърдени бяха нова Счетоводна политика и индивидуален сметкоплан на ДАА. Разработени и представени за одобрение и утвърждаване са проекти на Правила за съставянето, изпълнението и отчитането на бюджета на ДАА и Правила за подготовка и провеждане на инвентаризация на активите и пасивите на ДАА.

През 2010 г. в ДАА бяха извършени следните проверки:

- Столична община – ревизиран период 2005–2009 г. за данък недвижими имоти.
Резултат: Начет на стойност – 1702.68 лв.

Констатации: За ревизирания период ДАА не е внасяла дължимите данъци. От 2005 до 2007 г. не са подавани коригиращи декларации по чл. 17 от ЗМДТ. За отдадените под наем помещения не са подавани декларации и не са внасяни данъци. След направените констатации ДАА е платила в срок всички дължими задължения към Столична община, заедно с начислените лихви.

- Инспекторат на МС – ревизиран период 01.01.2008 – 30.12.2009 г.

Констатации: През проверявания период от бюджета на ДАА са изразходвани средства за издръжка на дейност – изследователски институт в Австрия, която не е регламентирана с УПДАА. Установена е липса на контролни листове към съответни плащания. Липсват правила за извършване на инвентаризация. Липсва определен МОЛ. Липсва счетоводна политика за 2008 г.

След направените констатации ДАА закри и преустанови провеждането на бюджетни средства за БИИА – Виена; изготвени бяха правила за извършване на инвентаризация; назначен бе МОЛ; утвърдена бе счетоводна политика за 2010 г., съобразена с изискванията на ПРБК.

- Ревизия от НАП за периода 2003–2008 г., за вноски за държавно обществено осигуряване, здравно осигуряване, ДЗПО, данъци по чл. 34-36 от ЗОДФЛ и чл. 42-49 от ЗОДФЛ.

Резултат: Начет на стойност – 684 972,42 лв.

Констатации: За периода на ревизията е имало лица, наети без трудови правоотношения. След обстоен анализ от ревизиращия екип е установено, че същите имат характер на трудови. Изплащани са възнаграждения на лица, работещи във Виена, Австрия. Начетът е напълно платен за сметка на бюджета на ДАА.

- Извършена финансова инспекция от АДФИ за периода 01.01.2008–31.07.2009 г. за законосъобразността, свързана с утвърдените и изразходвани средства от ДАА, в т.ч.: утвърдени и изразходвани капиталови разходи и неразплатени и поети задължения; проверка за законосъобразност, свързана с извършените разходи от ДАА със средства от дарения и собствени приходи; проверка за законосъобразност на извършените разходи за командировки в чужбина на председателя на ДАА; проверка за законосъобразност относно изразходваните целеви средства по проект за бежанците от Тракия, отпуснати от МС; проверка за законосъобразност, свързана с извършени разходи от бюджета на ДАА за издръжка на БИИА – Виена, Австрия.

Констатации: За проверявания период са установени нарушения на нормативната уредба в областта на обществените поръчки, свързани с извършени капиталови разходи от ДАА през 2008 г. Не са открити нарушения относно законосъобразността на извършените

разходи от ДАА със средства, придобити от дарения. По извършените командировки са установени само технически грешки при осчетоводяване на документите.

Финансовата инспекция е установила, че през периода от 01.01.2009 г. до 31.12.2009 г. не са постъпвали и разходвани средства по проект “Български имоти и имоти на българи – бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия”. При извършената проверка за законосъобразност относно изразходваните допълнителни бюджетни кредити от 150 000 лв., отпуснати от МС през 2008 г., не са установени нарушения. В счетоводното отразяване на разходите за БИИА не са установени нарушения.

- Ревизия от НАП за 2009 г., за вноски за ДОО, здравно осигуряване, ДЗПО, данъци по чл. 34-36 от ЗОДФЛ и чл. 42-49 от ЗОДФЛ.

Констатации: За периода на ревизията е имало лица, наети без трудови правоотношения, които след обстоен анализ от ревизиращия екип, е установено, че същите имат характер на трудови. Изплащани са възнаграждения на лица работещи във Виена, Австрия. Начета е напълно платен за сметка на бюджета на ДАА.

- Столична община – ревизиран период 2005–2009 г. за такса битови отпадъци.

Проверката е направена през 2010 г., но за резултата от нея е връчен предварителен доклад през 2011 г.

Докладът за дейността на Държавна агенция “Архиви” показва недвусмислено, че 2010 г. бе изключително тежка. Структурната реформа, крайното редуциране на персонала и финансовите ограничения бяха сред основните причини за проблемите в системата. Голяма част от архивните дейности оставаха встрани, като акцент бе поставен върху други – от административно-стопански характер. Независимо от това, архивистите успяха да се справят със своите задължения и направиха всичко възможно да изпълняват дейностите, свързани с обогатяването, опазването, използването и популяризирането на Националния архивен фонд.

РАБОТА С УЧРЕЖДЕНИЯТА ПРЕЗ 2010 г.

Таблица № 1

АРХИВ	Списък №	Действ. Фондо-образователи		Проверки											Номенклатури / Списъци						Курсове и семинари с ПДЕК				
				Основни проверки						Контролни проверки		Други проверки		Установени контакти с фондообраз. по Сп.2			Изработване			Внедряване					
		Брой		общо		от тях с НТД		от тях с КФФВДД		план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет			план	отчет	план	отчет
		план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет											план	отчет				
Регионална дирекция "Архиви" - София																									
София	Сп.1	619	634	95	76					20	20	0	9	0	0	5	10	0	3	6	6	1	0	22	0
	Сп.2	126	126											0	0	0	0	0	0	0	0				
Благоевград	Сп.1	218	217	24	23					64	66					9	3	14	22	23	25	3	3	50	56
	Сп.2	59	59											0	3	0	1	3	0	3	1				
Кюстендил	Сп.1	157	155	28	28	8	6			20	20					0	0	18	20	12	12	1	1	0	1
	Сп.2	46	46											4	4	0	0	4	4	0	0				
Перник	Сп.1	174	166	54	47	2	6			11	9					5	6	3	5	7	9	2	2	0	27
	Сп.2	46	46											0	0	0	0	0	0	0	0				
Общо	Сп.1	1168	1172	201	174	10	12			115	115	0	9			19	19	35	50	48	52	7	6	72	84
	Сп.2	277	277											4	7	0	1	7	4	3	1				
Регионална Дирекция "Архиви" - Пловдив																									
Пловдив	Сп.1	483	483	22	18	6	7			4	5					3/0	15/1	1/0	1/1	0	0	2	1	50	11
	Сп.2	197	196											2	2	0	0	0	0	0	0				
Кърджали	Сп.1	211	211	20	20	3	3			10	10					2/1	2/1	4	4	12	12	2	2	10	10
	Сп.2	83	83											0	2	0	0	0	0	0	0				
Пазарджик	Сп.1	299	296	33	24	9	6			12	7					1	2	14	13	7	8	2	3	21	41
	Сп.2	76	77											5	4	0	0	0	0	0	0				
Смолян	Сп.1	163	164	36	37	2	1			6	4					5	5	5	13	0	0	1	1	20	34
	Сп.2	56	58											2	2	0	0	0	0	0	0				
Хасково	Сп.1	290	290	15	15					3	3					2	3	1	1	2	2	2	2	0	2
	Сп.2	56	56											5	5	0	0	0	0	0	0				
Общо	Сп.1	1446	1444	126	114	20	17			35	29	0	0			13/1	27/2	25/0	32/1	21	22	9	9	101	98
	Сп.2	469	470											14	15	0	0	0	0	0	0				
Регионална Дирекция "Архиви" - Бургас																									
Бургас	Сп.1	308	303	44	41	3	3			6	10					0	0	3	7	4	4	4	6	20	23
	Сп.2	36	36											6	7	0	0	0	0	1	1				
Сливен	Сп.1	108	107	13	13					35	35					0	0	2	4	32	36	1	1	11	11
	Сп.2	6	6											1	1	0/0	/1	0	0	0	0				

АРХИВ	Списък №	Действ. Фондо-образователи		Проверки										Номенклатури / Списъци						Курсове и семинари с ПДЕК					
				Основни проверки						Контролни проверки		Други проверки		Установени контакти с фондообраз. по Сп.2		Изработване								Внедряване	
		Брой		общо		от тях с НТД		от тях с КФФВДД								Нови		Актуализирани		Курсове /бр./		Учр. /бр./			
		план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет
Ст. Загора	Сп.1	266	262	24	30					3	6					3	5	5	10	3	5	1	1	15	16
	Сп.2	38	37											4	5	0	1	0	0	0	0				
Ямбол	Сп.1	148	145	12	9					8	12					2/3	4/3	0	1	5	5	1	1	6	8
	Сп.2	52	54											5	8	0	0	0	0	0	0				
Общо	Сп.1	830	817	93	93	3	3			52	63	0	0			5/3	9/3	10	22	44	50	7	9	52	58
	Сп.2	132	133											16	21	0/0	1/1	0	0	1	1				
Регионална Дирекция "Архиви" - Монтана																									
Монтана	Сп.1	229	230	20	27	3	2	3	3	37	37	0	1			3	4	1	7	9	9	3	6	0	66
	Сп.2	15	32											20	17	0	0	0	0	0	0				
Видин	Сп.1	164	160	26	26	2	2	0	0	14	14	0	2			2	3	2	4	0	6	2	2	30	21
	Сп.2	25	29											10	11	0	0	0	0	0	0				
Браца	Сп.1	212	207	43	41	9	7	0	0	2	2	0	0			7	7	6	6	9	9	1	1	21	21
	Сп.2	94	94											0	0	0	0	1	1	1	1				
Ловеч	Сп.1	167	168	25	23	3	1	0	4	15	17	0	1			0/1	1/0	2	2	9	9	1	1	11	11
	Сп.2	44	44											15	7	0	0	0	0	0	0				
Плевен	Сп.1	212	212	15	18	0	0	0	0	8	8	0	0			6	15	2	3	10	10	2	2	17	4
	Сп.2	26	26											5	0	0	0	0	0	0	0				
Общо	Сп.1	984	977	129	135	17	12	3	7	76	78	0	4			18/1	30	13	21	37	42	9	12	79	123
	Сп.2	204	225											47	35	0	0	1	1	1	1				
Регионална Дирекция "Архиви" - Велико Търново																									
В. Търново	Сп.1	205	203	35	43	0	1			17	20					3	6	1	6	1	1	20	37	20	37
	Сп.2	7	9											0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Габрово	Сп.1	177	174	20	21					18	18	0	6			3	5	3	3	18	18	2	1	15	10
	Сп.2	78	40											10	12	0	0	0	0	0	0				
Разград	Сп.1	192	185	12	13	0	3			6	7					1	2	11	15	2	2	10	8	50	52
	Сп.2	41	42											7	9	0	0	0	0	0	0				
Русе	Сп.1	222	217	21	21					25	18					3	2	1	1	5	6	4	6	4	6
	Сп.2	52	53											11	12	0	0	0	0	0	0				
Силистра	Сп.1	186	175	8	4					0	1					1	0	0	0	3	1	3	2	11	12
	Сп.2	87	87											0	1	0	0	0/1	0/0	0	0				
Общо	Сп.1	981	953	96	102	0	4			66	64	0	6			11	16	16	25	29	28	39	54	100	117
	Сп.2	265	231											28	53	0	0	0/1	0/0	0	0			2	2

АРХИВ	Списък №	Действ. Фондо-образователи		Проверки										Номенклатури / Списъци						Курсове и семинари с ПДЕК					
				Основни проверки						Контролни проверки		Други проверки		Установени контакти с фондообраз. по Сп.2		Изработване			Внедряване			Курсове /бр./		Учр. /бр./	
		Брой		общо		от тях с НТД		от тях с КФФВДД								Нови		Актуализирани							
		план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет
Регионална Дирекция "Архиви" - Варна																									
Варна	Сп.1	294	284	30	36	1	2	8	12	5	4					5/0	11/2	7	6	13	18	2	1	35	16
	Сп.2	46	46											4	3	0	0	0	0	0	0				
Добрич	Сп.1	161	161	20	20	0	4			4	6					3	2	2	13	4	4	1	1	5	5
	Сп.2	22	56											2	36	0	0	0	0	0	0				
Търговище	Сп.1	163	162	12	11	1	1			4	6					1/2	2/1	0	0	6	5	4	7	4	7
	Сп.2	71	69											0	0	0	0	0	0	0	0				
Шумен	Сп.1	222	219	15	19					10	10					3	3	8	11	2	2	4	5	4	5
	Сп.2	145	144											9	9	0	0	0	0	0	0				
Общо	Сп.1	840	826	77	86	2	7	8	12	23	26	0	0			12/2	18/3	17	30	25	29	11	14	48	33
	Сп.2	284	315											15	48	0	0	0	0	0	0				
Дирекция "Централен държавен архив"																									
ЦДА	Сп.1	251	249	45	55				1	36	36	0	0			15	26	4	3	4	17	2	59	2	59
	Сп.2	44	60											2	14				1						
Дирекция "Централен военноисторически архив"																									
ДВИА																3	4			3	4	5	6	5	6
ОБЩО:	Сп.1	6500	6438	767	759	52	55	11	19	403	411	0	19			96	149	120	183	211	244	84	163	454	572
	Сп.2	1675	1711											126	193		2/1	8	6/1	5	3			2	2

КОМПЛЕКТУВАНЕ НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ ПРЕЗ 2010

Таблица № 2

АРХИВ	Списък №	УЧРЕЖДЕНСКИ ФОНДОВЕ							ЛИЧНИ ФОНДОВЕ					СПО-МЕНИ	ЧП	ЕПК		ЕОК				
		план	отчет	инв. оп.	а.е.	л.м.	нови ф-ве	приетити ф-ве		план	отчет	а.е.	л.м.			нови ф.	отчет	отчет	зас.бр.	мат. бр.	зас.бр.	мат. бр.
								бр.	л.м.													
Регионална дирекция "Архиви" - София																						
София	Сп.1	6	8	8	474	8.06	1				1	135	0.48				11	31				
	Сп.2																					
Перник	Сп.1	4	6	6	184	2.2	2				1	28	0.2	1	2	8	5	34				
	Сп.2		1	1	14	0.2																
Кюстендил	Сп.1	2	2	2	57	0.54										5	2	44				
	Сп.2																					
Благоевград	Сп.1	15	8	8	401	4.72	1				3	0	0.45	1	1	2	4	43				
	Сп.2		1	1	16	0.07	1	3	1.9													
Общо	Сп.1	27	24	24	1116	15.52	4				5	163	1.13	2	3	15	22	152				
	Сп.2		2	2	30	0.27	1	3	1.9													
Регионална Дирекция "Архиви" - Пловдив																						
Пловдив	Сп.1	13	29	37	596	6.41	7			4	2	2	0.03			3	10	11				
	Сп.2	2	3	3	381	4.76	2															
Пазарджик	Сп.1	16	10	10	154	1.09	1			2	2		1.5	2	1	19	12	52				
	Сп.2		2	2	44	0.31	1															
Смолян	Сп.1	2	4	4	88	1.06	2			4	4		2.81	1		2	4	40	1	1		
	Сп.2	1	1	2	33	0.47																
Кърджали	Сп.1	8	10	10	155	0.95	2	1	0.16	2	2		0.1		3		4	31				
	Сп.2	3	1	1	15	0.08																
Хасково	Сп.1	10	6	6	115	0.68	4	4	1.85	3	3		0.39	1		3	9	38				
	Сп.2																					
Общо	Сп.1	49	59	67	1108	10.19	16	5	2.01	15	13	2	4.83	4	4	27	39	172	1	1		
	Сп.2	6	7	8	473	5.62	3															
Регионална Дирекция "Архиви" - Бургас																						
Бургас	Сп.1	8	9	9	235	2.16	4			2	7		14.15	4	1	7	9	19				
	Сп.2																					
Ст. Загора	Сп.1	5	5	6	185	1.5	1								2		8	32				
	Сп.2																					
Сливен	Сп.1	1	3	3	62	0.78	1			2	2	163	0.89	1	5	2	6	9				
	Сп.2																					

ЗАБЕЛЕЖКА: В Таблицата не се включват фондовете, чиято обработка продължана през текущата година.

АРХИВ	Списък №	УЧРЕЖДЕНСКИ ФОНДОВЕ								ЛИЧНИ ФОНДОВЕ					СПО-МЕНИ	ЧП	ЕПК		ЕОК			
		план	отчет	инв. оп.	а.е.	л.м.	нови ф-ве	приетити ф-ве		план	отчет	а.е.	л.м.	нови ф.			отчет	отчет	зас.бр.	мат. бр.	зас.бр.	мат. бр.
								бр.	л.м.													
Ямбол	Сп.1	15	12	13	255	1.82	3	2	0.3	1	6	28	0.73	2	3	35	10	21				
	Сп.2							1	0.2													
Общо	Сп.1	29	29	31	737	6.26	9	2	0.3	5	15	191	15.77	7	11	44	33	81				
	Сп.2							1	0.2													
Регионална Дирекция "Архиви" - Варна																						
Варна	Сп.1	13	10	10	341	2.6	3			1	1		0.6	1			9	29				
	Сп.2																					
Добрич	Сп.1	6	8	8	125	1.05	1			3	3	41	0.51		1	1	11	37				
	Сп.2																					
Шумен	Сп.1	15	6	6	156	1.45	2				1	21	0.04			2	12	48				
	Сп.2																					
Търговище	Сп.1	11	13	13	774	4.18	2			3	3	133	0.87	2		8	5	21				
	Сп.2	2	2	2	51	0.17	2															
Общо	Сп.1	45	37	37	1396	9.28	8			7	8.	195	2.02	3	1	11	37	135				
	Сп.2	2	2	2	51	0.17	2															
Регионална Дирекция "Архиви" - Велико Търново																						
В. Търново	Сп.1	5	7	7	123	1.11	2				3		3.33	3		2	4	20				
	Сп.2																					
Габрово	Сп.1	10	8	10	497	3.45	1				16		4.53			24	2	18				
	Сп.2		1	1	38	0.18																
Русе	Сп.1	4	5	5	89	1.3	1				2		1.44	2		14	2	13				
	Сп.2																					
Разград	Сп.1	9	9	9	186	1.82	6										4	28				
	Сп.2																					
Силистра	Сп.1	35	17	18	196	1.13	2									2	5	34				
	Сп.2																					
Общо	Сп.1	63	46	49	1091	8.81	12				21		9.3	5		42	17	113				
	Сп.2		1	1	38	0.18																
Регионална Дирекция "Архиви" - Монтана																						
Монтана	Сп.1	8	8	9	284	1.98	1			1	1	48	0.27	0		6	7	33				
	Сп.2																					
Видин	Сп.1	8	5	5	94	1.07	1				3	2	0.28	2		7	10	26				
	Сп.2																					
Враца	Сп.1	12	9	9	208	1.17	2			6	4	213	1.67	3	7	9	7	41				
	Сп.2	9	7	7	158	1.28	2															

ЗАБЕЛЕЖКА: В Таблицата не се включват фондовете, чиято обработка продължана през текущата година.

АРХИВ	Списък №	УЧРЕЖДЕНСКИ ФОНДОВЕ								ЛИЧНИ ФОНДОВЕ					СПО-МЕНИ	ЧП	ЕПК		ЕОК			
		план	отчет	инв. оп.	а.е.	л.м.	нови ф-ве	приетити ф-ве		план	отчет	а.е.	л.м.	нови ф.			отчет	отчет	зас.бр.	мат. бр.	зас.бр.	мат. бр.
								бр.	л.м.													
Плевен	Сп.1	19	15	19	1090	6.04	2								1	7	4	62				
	Сп.2																					
Ловеч	Сп.1	10	11	11	219	1.91	1			1	2	2	0.75	2		11	6	20				
	Сп.2																					
Общо	Сп.1	57	48	53	1895	12.17	7			8	10	265	2.97	7	8	40	34	182				
	Сп.2	9	7	7	158	1.28	2															
Дирекция "Централен държавен архив"																						
ЦДА	Сп.1	12	32	38	4667	957.44	11	21	8.47		27		57.69	10		7	11	88				
	Сп.2	1	1	1	2																	
Дирекция "Централен военноисторически архив"																						
ДВИА		5	6	6	136	4.08											3	6				
ОБЩО:	Сп.1	287	281	305	12146	1023.8	67	28	10.78	35	99	816	93.71	38	27	186	196	929	2	2		
	Сп.2	18	20	21	722	7.52	8	4	2.1													

ЗАБЕЛЕЖКА: В Таблицата не се включват фондовете, чиято обработка продължава през текущата година.

ФОНДОВА НАЛИЧНОСТ КЪМ 31.12.2010 г.

АРХИВ	общо бр.ф.	общо л.м.	Учрежденски фондове			Лични фондове			Необработени фондове				Спомени	ЧП
			брой	а.е.	л.м.	брой	а.е.	л.м.	учрежденски		лични			
									брой	л.м.	брой	л.м.		
Регионална дирекция "Архиви" - София														
София	4371	4931.25	4240	409069	4850.5	128	14443	76.1	1	0.6	2	4.05	537	299
Перник	1498	1436.5	1444	97419	1417	52	1761	17.2			2	2	253	539
Кюстендил	1496	726.11	1361	74783	692.56	135	7058	33.55					835	1589
Благоевград	1921	1473.97	1826	166337	1442.31	88	4743	26.31	4	4.9	3	0.45	1150	780
Общо	9286	8567.83	8871	747608	8406.37	403	28005	153.16	5	5.5	7	6.5	2775	3207
Регионална Дирекция "Архиви" - Пловдив														
Пловдив	4121	7535.86	3749	287330	6850.03	365	28645	672.82	1	0.36	5	1.75	847	750
Пазарджик	2041	2799.56	1868	118436	2489.03	173	15213	310.53					620	732
Смолян	2008	1536.97	1742	146844	1362.74	259	22210	141.61	2	3.3	5	29.32	581	898
Кърджали	1526	878.8	1458	67838	852.91	65	5941	25.63	1	0.16	2	0.1	793	506
Хасково	2576	1534.65	2428	166283	1508.38	126	8408	24.05	14	1.85	8	0.37	598	948
Общо	12272	14285.84	11245	786731	13063.09	988	80417	1174.64	18	5.67	20	31.54	3439	3834
Регионална Дирекция "Архиви" - Бургас														
Бургас	2560	2757.44	2315	236744	2611.83	241	15027	131.46			4	14.15	534	683
Ст. Загора	2586	2940.97	2382	150156	2878.13	203	3091	62.12			1	0.72	454	553
Сливен	1589	1067.17	1516	129353	1032.25	73	5115	34.92					914	430

АРХИВ	общо бр.ф.	общо л.м.	Учрежденски фондове			Лични фондове			Необработени фондове				Спомени	ЧП
			брой	а.е.	л.м.	брой	а.е.	л.м.	учрежденски		лични			
									брой	л.м.	брой	л.м.		
Ямбол	1633	942.69	1521	121732	870.5	107	5329	31.22	2	36	3	4.97	965	280
Общо	8368	7708.27	7734	637985	7392.63	624	28562	259.72	2	36	8	19.84	2867	1946
Регионална Дирекция "Архиви" - Варна														
Варна	2297	3050.34	2127	247873	2938.17	168	17741	106.38	1	0.08	1	0.6	669	797
Добрич	1973	1844.22	1849	223237	1763.39	124	11179	71.33						873
Шумен	2530	1638.09	2295	190059	1549.75	214	15730	78.41	5	3.12	16	6.81	1156	284
Търговище	1696	988.22	1621	156166	974	75	4856	14.22					371	1530
Общо	8496	7521	7892	817335	7225.31	581	49506	270.34	6	3.2	17	7.41	2196	3484
Регионална Дирекция "Архиви" - Велико Търново														
В. Търново	2740	2039.59	2596	171171	1960	142	13478	76.59			2	3	559	278
Габрово	2467	2558.28	2293	328603	2439.71	145	23006	100.52			29	18.05	47	268
Русе	1953	2475.39	1772	240048	2389.85	168	14135	74.98	3	2.24	8	8.18	614	1195
Разград	1527	1263.06	1469	224915	1249.35	58	3782	13.71					449	1021
Силистра	1226	788.25	1171	86815	777.85	55	2452	10.4					219	706
Общо	9913	9124.57	9301	1051552	8816.76	568	56853	276.20	3	2.24	39	29.23	1888	3468
Регионална Дирекция "Архиви" - Монтана														
Монтана	2094	1852.66	1964	165386	1797.93	126	11083	49.39	2	0.42	2	4.92	610	147
Видин	1775	1224.81	1597	156759	1183.39	175	8500	4.37	2	1.2	1	0.19	315	377
Враца	1864	2195.59	1787	145060	2140.97	77	5361	54.62					699	276

АРХИВ	общо бр.ф.	общо л.м.	Учрежденски фондове			Лични фондове			Необработени фондове				Спомени	ЧП
			брой	а.е.	л.м.	брой	а.е.	л.м.	учрежденски		лични			
									брой	л.м.	брой	л.м.		
Плевен	1887	1465.63	1721	161245	1440.20	166	6136	25.43					331	224
Ловеч	1835	1276.21	1693	120527	1223.81	137	6017	47.85	1	1.20	4	3.35	506	225
Общо	9455	8014.90	8762	748977	7786.30	681	37097	181.66	5	2.82	7	8.46	2461	1249
Дирекция "Централен държавен архив"														
ЦДА	3958	17470.16	1957	926551	15310.58	1723	579812	1629.96	26	71.27	252	458.35	372	1729
Дирекция "Централен военноисторически архив"														
ДВИА	3405	8966.24	3342	426728	8947.04	63	1866	19.20					810	306
ОБЩО:	65153	81659	59104	6143467	76948.08	5631	862118	3964.88	65	126.70	350	561.33	16808	19223

В таблицата не са включени фондовете на бившите партийни архиви, които възлизат на 26358 фонда с 11246.01 л.м.
Към общата фондова наличност са добавени и 3 фонда, които са оставени на временно съхранение във фондообразователите.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ 2010 г.

Таблица № 5

Архив	Читатели						Справки на юридически и физически лица								Използвани а. е.			Копия			
	общ бр.	чужденци	ДБЧ А (ЦДА)	изсл. теми	имуш. въпр.	други	общ бр.	от тях по коресп. път	изсл. теми	имуш. въпр.	други				общ бр.	на МФ	чужд арх.бр.к./л.	общ бр.	заверени	преписи	дигит. копия
											общ бр.	УПУ ПЗ	удост. вет. войни	удост. наб. служба							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
РДА - СОФИЯ																					
София	459	2		60	397		681	130	116	458	107				5780	169		3815	733		1
Перник	82			22	22	38	4	4		3	1				594			273	234		39
Кюстендил	98			16	20	62	70	9	16	22	32				1503			8037	120		117
Благоевград	239			43	145	51	79	67	1	1	77				3554	357		1999	551		18
ОБЩО	878	2		141	584	151	834	210	133	484	217				11431	526		14124	1638		175
РДА - ПЛОВДИВ																					
Пловдив	223			66	88	69	29	29	2	17	10				1492			1415	450	953	12
Пазарджик	105			36	51	18	10	10	2	1	7				2878			852	143	656	53
Смолян	363			113	141	109	50	50	5	1	44				3657			1418	442		
Хасково	52	1		21	10	21	78	7		49	29				1270			4738	108	28	
Кърджали	57			32	21	4	71	14	4	66	1				829			573	178		4
ОБЩО	800	1		268	311	221	238	110	13	134	91				10126			8996	1321	1637	69
РДА - БУРГАС																					
Бургас	240	1		80	154	5	80	80	14	16	50				5600			702	370		332
Стара Загора	75			20	27	28	75	68	2	9	64				735			133	128		5
Сливен	47			15	27	5	40	2	14	21	5				448			50	35		15
Ямбол	106			28	35	43	15	14	2	2	11				1271			135	123		12
ОБЩО	468	1		143	243	81	210	164	32	48	130				8054			1020	656		364
РДА - ВАРНА																					
Варна	401			150	237	14	235	34	10	178	47				4380			4549	1197		43
Добрич	190	7		73	104	13	48	13	6	38	4				2243			2546	471		
Шумен	207			130	56	21	13	11	4	1	8				1110			2809	151		12
Търговище	14			10	2	2	104	16	19	55	30				1378	23		447	147		7
ОБЩО	812	7		363	399	50	400	74	39	272	89				9,111	23		10,351	1,966		62
РДА - В.ТЪРНОВО																					
В. Търново	119	2		44	52	23	39	39	4	10	25				1561			3028	112		22
Габрово	149			39	80	30	38	32	16	3	19				3715			833	198		37
Рүсе	601	2		391	170	40	2				2				1839			6138	271		4183
Разград	92			17	40	35	5	3	2		3				1254			607	228		22
Силистра	25			23	2		75	10	6	64	5				798			220	140		77
ОБЩО	986	4		514	344	128	159	84	28	77	54				9167			10826	949		4341

Архив	Читатели						Справки на юридически и физически лица							Използвани а. е.			Копия				
	общ бр.	чужденци	ДБИЧ А (ЦДА)	изсл. теми	имущ. въпр.	други	общ бр.	от тях по коресп. път	изсл. теми	имущ. въпр.	други			общ бр.	на МФ	чужд арх.бр.к./л.	общ бр.	заверени	преписи	дигит. копия	
											общ бр.	УПУ ПЗ	удост. вет. войни								удост. наб. служба
РДА - МОНТАНА																					
Монтана	186			28	84	74	19	19	7	10	2			4378			1686	175		50	
Видин	100			28	57	15	43	39	7	25	11			2010			904	169		48	
Враца	89			43	19	27	57	24		31	26			3022	21		1114	90		3	
Ловеч	89			34	35	20	11	3		2	9			2267			629	76	550	3	
Плевен	134			24	84	26	45	19	3	25	17			1997			1237	196		95	
ОБЩО	598			157	279	162	175	104	17	93	65			13674	21		5570	706	550	199	
ЦДА	2396	27	43	457	1939		3589	1877	338	3251				27803	3937		40247	11322	20	150	
ДВИА	287	5		287			29594	9953	599	4	28991	7283	150	5599	94601	5613		21324	771	1159	
ОБЩО	7225	47	43	2330	4099	793	35199	12576	1199	4363	29637	7283	150	5599	183967	10120	0	112458	19329	2207	6519